

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XX — Број 326
Субота, 29 март 1958

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

КАКО СТЕ СЕ УСУДИЛИ ДА ПОЛОМИТЕ НАШУ РАКЕТУ! ПЛАТИЋЕТЕ НАМ ВИ ЗА ТО...

ПОЛАКО, СИНКО! ТРЕБА ДА БУДЕТЕ СРЕЊНИ ШТО ВАМ НЕ ТРАЖИМО КИРИЗУ ЗА КОРИШКЕ — ЊЕ ТУЂЕР ПЛАЦА...

А ШТО ВИ НИСТЕ СТАВИЛИ ТАБЛУ ДА ЈЕ ПЛАЦ НЕЦИЈА СВОЗИНА? ЗАР НАМ НИСТЕ МОГЛИ ОСТАВИТИ МАЛО ВРЕМЕНА ДА СКЛОНИМО СВОЈЕ СТВАРИ?

СУЗ, МАЛИ! НЕ ПЛАЊАМО МИ РАДНИКЕ ДА БИ СТАДАЛИ БЕСПОСЛЕНИ ДОК ВИ СКЛАЊАТЕ СВОЈ КРШ!

КРШ! ШЕСТ МЕСЕЦИ НАШЕГ ЗНОЈА, А ОН КАЖЕ КРШ! СМРВИЊУ ГА!

ДОБРО, МЛАДИЊУ! ЈА САМ ПОКУШАО ЛЕПИМ... ВО! СТИВ! ИЗБАЦИТЕ ИХ!

ТАКО, ДЕЦО! НАПОЈЕ!

НЕЋЕМО ДА ИДЕМО ТЕК ТАКО! МИ СМО ЛИЧНИ ПРИЈАТЕЉИ ФЛАША ГОРДОНА! ПОКАЖЕ ОН ВАМА ШТО СТЕ НАС ОВАКО ИЗБАЦИЛИ!

СКЛАЊАЈТЕ СЕ СПУТА!

ХЕЈ! ОВО МОРА ДА БУ ГАЗДИНА КОЛА!

РЕЈЕ! ТАД ЧОВЕК СЊИМ...

ЕВО ДОЛАЗИ НЕКАКВА ЗВЕРКА!

...ИЗГЛЕДА КАО Ф...ФЛАШ!

НЕ МОГУ ДА ВЕРУЈЕМ! ФЛАШ ЈЕ ПОШТЕН МОМАК!

ЈЕСТ! ПОШТЕН! ПРЕТВАРАО СЕ ДА НАМ ПОМАЖЕ САМО ДА БИ НАС ШПИЈУНИРАО!

ОН РАДИ ЗА ПЕНИНГТОНА! МОРА ДА ЂЕ ОВДЕ ПРАДИТИ РАКЕТУ... И ФЛАШ ЂЕ ЊОМЕ УПРАВЉАТИ!

САД СУ СВИ ПРОТИВ НАС!

ЧАК И ФЛАШ ГОРДОН!

УТО НЕ МОГУДАВЕ РУЈЕМ!

ШТА САД ДА РАДИМО! (ШМРК!)

МИСЛИМ ДА ЗНАМ ОДГОВОР НА ТО ПИТАЊЕ!

ШТА?..

ГРАМАТИКО! ГДЕ СИ БИО? ШТО СИ СЕ ТАКО НАПИЗДАО?

ТО ЈЕ МОЈЕ СВАКОДНЕВНО ОДЕЛО... А МОЈЕ ИМЕ НИЈЕ ГРАМАТИКА НИ ЦОН СМИТ, ВЕК... БИЛ ПЕНИНГТОН!

ПЕНИНГТОН! СИН СТАРОГ ПЕНИНГТОНА? ТИ, ЊУШКАЛО...

НАСТАВИ! НАЗОВИ МЕ ШПИЈУНОМ! ТАКВО ПОЧАШАЊЕ МОГАО БИХ ДА ОЧЕКУЈЕМ ОД УЛИЧНИХ МАНРУПА... АЛИ НЕ ОД СВЕМИРСКИХ ДЕЧАКА!

ДА! МОЈ ОТАЦ ЈЕ УНИШТИО ВАШУ РАКЕТУ... ДА БИ НАЧИНИО СВОЈУ! А ВИ САД КУКАТЕ УМЕСТО ДА НЕШТО ПРЕДУЗМЕТЕ!

А ШТА, МУДРИЦЕ!

ДА УЗМЕМО ЊЕГОВУ РАКЕТУ ЗА НАШ ЛЕТ У СВЕМИР... ЕТО ШТА!

НАСТАВИЋЕ СЕ

У ОВОМ БРОЈУ:

- ИГРА СА ЖИВОТОМ
- ВЕСЕЛИ СТАНОВНИЦИ ЦУНГЛЕ
- НАШИ СТАРИ РОМАНИ
- „ЖИВЕ“ МАШИНЕ
- И МНОГЕ ДРУГЕ ЗАНИМЉИВОСТИ
- СТРИПОВИ: Хајдук Станко, Флаш Гордон, Паја, Попи, Мика, Плутон, Пери и Од Икара до ракете

A.T.

ИГРА СА ЖИВОТОМ

Доживљај тројице техничара који су добили задатак да демонтирају активiranу атомску бомбу

сплозије, која би затрпала земљу, само је звучник закрчао...

Атомска бомба „Дијаболо“ није експлодирала. На врху торња, високог 150 метара, бомба је у свом металном оклопу још чекала да се ослободи силне енергије.

Из звучника се опет чуло: — Бомба није експлодирала! Останите на својим местима!

Челични нерви

Ово је трећи пут од педесетак случајева у току шест година, колико се опити са атомским оружјем већ врше у Јука Флету, да бомба није експлодирала. Сада је требало онемогућити је да експлодира изненада и тај задатак поверен је петорици људи који су имали нерве као од челика.

Валтер Арнолд, стар 36, и Форест Фејрбрادر, од 32 године, инжењери су, стручњаци за радијације, а 33-годишњи Бернард Рабин је инжењер хемије. Њих тројица радили су на „Дијаболу“, од тренутка када су планови били завршени, још годину дана. Познали су му сваки део, саставили су га и били у стању да га расклопе ако устреба. Четврти је Едмунд Такер, стручњак за инструменте, а пети је електроинжењер Роберт Бартон, одговоран за електричне контакте помоћу којих се бомба активира. Он је често укупљавао каблове, али је само неколико пута имао прилике да их ископчава, као што ће то морати сада.

Неће да експлодира

У контролној сали научници су посматрали инструменте и кад је у једном часу напон струје пао на нулу неко узвикну:

— Неће да експлодира!

Сви се окупаше око физичара др Цералда Џонсона, који је руководио експериментом. Он је одмах наредио да се сви посматрачи уклоне са контролног места, док је за морнаричку пешадију у рововима

и седамнаесторицу у подземном склоништу одлучено да остану где су. Џонсон је окупио своје сараднике и покушао да заједно с њима открије зашто „Дијаболо“ није експлодирала.

Највероватнија је била претпоставка да електрична струја, која је имала да активира упаљач, није стигла до бомбе. Негде је контакт био прекинут. Прегледали су шеме и сумња поче да се уобличије. Бомба и људство које ју је постављало подигнути су на врх торња примитивним лифтом који је потом остављен у дну тог металног стуба, али је електромотор што га је покретао демонтиран и однесен. Том приликом је бесумње, непажњом прекинут и електрични вод што је имао да спроведе струју до упаљача бомбе.

Закључише да пре свега треба уклонити упаљач са бомбе. Страх се читао на лицима свих присутних, иако теориски то не би требало да буде опасно. И најмања грешка при овом послу могла би бити катастрофална.

Одлука је пала

Већ се било разданило. Пошто је изражен тајан план демонтирања бомбе и одређени људи за тај посао, Џонсон их упита:

— Пристајете ли? ..

— Пристајем, — одврати Фејрбрادر, али хоћу претходно да једем.

И остала двојица — Бартон и Рабин — одговориче потврдно. Такер и Арнолд добровољно су се јавили да као резерва буду при дну торња и помоћу ауто што устреба. Њихов је пољожај уствари исти као и ове тројице, јер ако се бомба активира сва петорица претвориће се у пару...

До појединости је одређен посао сваког члана екипе. Одлучено је да буду стално у телефонској вези с командним местом, а затим су прекинути сви контакти и искључен сваки довод струје до бомбе, па су се петорица стручњака аутомобилом упутили ка торњу.

Срећни зец

Кад се аутомобил зауставио у подножју високе и витке граевине, очи им се управиле ка врху металног стуба који је можда свој петорици припремао тренутну смрт.

Изненада, из подножја истрча зец. Још јуче га је била отерала група техничара кад је повезивала контакте, али се он вратио у несрећно изабрани заклон.

— Овај зец баш има среће! — насмеја се Такер.

Спремљени су конопци којима ће три стручњака везати алат и инструменте да би их изнели на врх. А они сами мораће да се пењу, јер лифт није радио.

Јавили су телефоном да је засад све у реду. Припреме за пењање уз торњав обављене су. Било је 7.30 часова.

Уза сам стуб налазиле су се гвоздене мердевине дуге осам метара, до првог одморашта, па опет исте такве до другог, и тако све до врха.

Први је пошао Бартон а када је стигао до одморашта почео је да се пење Рабин, затим на истом отстојању Фејрбрادر. Било је 7.35. Арнолд је јавио телефоном да је пењање почело. У 7.40, на око педесет метара изнад земље, они почеше већ да осећају умор. Руке су им се грчиле и лако подрхтавале. Фејрбрادر није спавао већ више од 24 часа.

После двадесет минута пењања, у 7.50, покрети су им већ били механички. Бартон је пратио кретање двојице испод себе на сенци коју су они и торњав бацали на пусто тле.

Још шест одморашта до врха...

На висини од 135 метара на лавила се пространа платформа са инструментима. Ту је Бартон сачекао осталу двојицу. Мало су се одмарали, и преслишали се шта ће ко чинити кад стигну на врх, у кабину у којој се налази бомба. Задовољни оним што су

прочитали на инструментима, у осам сати кренули су даље, али не лака срца, јер и поред свег техничког знања могли су да се преваре и они и Џонсон...

Тачно под кабином у којој је бомба, на 148 метара изнад земље, зауставише се још једном, на последњи договор пред одлучну акцију. Ваљало је да буду потпуно прибрани и свесни сваког покрета.

На врху је кабина са челичним вратима, а иза њих бомба страховите разорне моћи. Рабин ће отворити врата и ући први, да пажљиво испита кабину нарочитим инструментом. Ако све буде у реду, Бартон и Фејрбрادر ући ће за њим. Бат Рабинових корака одјекивао је по металном поду платформе. Отворио је врата и нестало... Секунди су дуги као вечност... Он не гледа ништа у кабину, очи су му упрте само у инструмент који држи у руци. Засад је све добро...

Рабин позва своје другове. Отсудан тренутак почиње.

Са контролног места снажни догледни уперени су у врх торња. Зна се да су три човека ушла у кабину. Блесак би значај да се упаљач активирао...

Рабин нетрепично гледа у свој инструмент док се Бартон припрема да ископча каблове.

— Прво сам погледао да ли су каблови добро учвршћени, — причао је он касније. — Онда, не двоумећи се, ухватио сам голим рукама копчу кабла, отворио је и повукао... Један, па други!

Телом је био закљонио поље рада од погледа друге двојице. Они су сазнали да је опасност минула тек када је Бартон прошаптао:

— О ке!

Сад је Фејрбрادر скинуо упаљач, Бартон је дохватио телефон да извести контролно место да је задатак извршен, а Арнолда и Такера да више нема опасности.

Затражили су да техничари оспособе лифт којим ће се спустити. Седели су на платформи, поред атомске бомбе. Било им је топло, јер је пустињско сунце већ пријло. Рабин помисли да ли ће се техничари сетити да понесу мало воде...

Као што је некад најомењенија титула египатских фараона била „моћни бик“, тако се и данас многе афричке поглавице задовољно смешкају кад им се припише која од особина вола. Они радо слушају кад их њихови поданици називају „волом“, „биком“ или „дравом“.

Султан покрајине Мерере у Југозападној Африци необично је задовољан кад му се при сусрету обрати речима: „Буди поздрављено, о говече!“

Колико поштовање бик, во и крава уживају у многим црвацима.

Њима похвала

начким племенима најбоље се може видети из речи једног истраживача који је дуго боравио у племену Косоа-Кафери у Југоисточној Африци:

„Они се у правом смислу речи наслађују при посматрању говеда и њихова машта заузе-

жетве бити обилне. Сваке године по читавих седам дана славно би се његов рођендан, а кад би утигнуо, верни су носили одела за жалост и седамдесет дана не би у уста ставили ништа сем воде и траве. Светог бика сахрањивали су веома свечано и дизали му надгробни споменик на који би уклесали све важније податке из његовог живота: кад је дошао на свет, кад је доведен у храм, које село има част да му буде завичај, како се звала крава која га је отелила, кад је утигнуо. Погребни трошкови плаћају су из државне благајне.

Код многих афричких племена бик и во играју значајну улогу у култу поштовања мртвих. Њих кољу само кад неко умре, и то због тога да би се кожа убијене животиње осветлила покојнику. Наиме, кожа бика или вола служи истовремено као покров и савијук за преминулог. Нека племена сматрају да нема веће несреће но кад се преминули сахраи-

та је овим животињама дан и ноћ. Они их опевају и хвале њихове особине. Они мисле да између њих и говеда постоји нарочита симпатија, и то не само за живота, већ и после смрти. Во, бик и крава су почасни називи за јаке и дарежљиве припаднике племена. Титула бика припадала је некад само поглавицама и оличавала је њихову снагу и моћ. Назив краве даје се онима који су богати, срећни и дарежљиви.

Порекло овог култа води нас у стари Египат, где је свети бик Апис уживао нарочито поштовање. Апис је био црн, а на челу је имао беду шару у облику троугла. Кад се, пошто би стари утигнуо, нађе нов бик са овим обележјима, у читавом Египту настало би опште весеље, јер је то значило да ће у земљи завладати срећа, да ће

без коже свете животиње. Поглавице и краљевци морају се покопати завијени у кожу црног бика. Ако се такав бик не нађе, онда се прибегавало превари: кожа обичног вола обоји се у црно. Иако те поглавице вероватно никад нису

Нама увреда

чули за стари Египат, ван сваке је сумње да је данашњи култ говеда, нарочито црних, само наставак обожавања црног бика Аписа.

Бик и поглавица су у претстави домородца Африке потпуно идентични: обојица су јаки, моћни и свети. Због тога није чудно што чланови црначког племена Хеке поздрављају свог гавара речима: „Како си, воле?“

ОД ИДУЊЕГ БРОЈА НОВ СТРИП

Незнани виџез

Незгодни гости

Да би свој ресторан „Клозери де Паси“, у Паризу, начинио интересантним, власник је недавно објавио да ће сваки посетилац, уз прилично скромну цену, добити да једе и пије колико год може. У јеловнику је назначено 37 јела, а услов за повластицу је — да се поједу сва.

На рестораторову несрећу, у кафану је једне вечери дошао комплетан Клуб париских стојкаша с претседником Габријелом на челу. Власник је морао да одржи обећање и изнео је пред госте првих 20 јела. За тили час све су смазали, а затим је за сваког донето по пола печеног јагњета. За свега два сата гости су поред тога појели и 17 преосталих јела. Кад су завршили вечеру, поздравили су се с власником, захвалили му се на обеду какав нигде у Паризу нису могли наћи и обећали му да ће ускоро опет посетити његов ресторан.

И врло проста рачуница могла је власнику ресторана да открије поразну чињеницу: довољне су само две посете недељно чланова овог клуба па да „Клозери де Паси“ за неколико месеци банкротира.

НА ЈУЖНОМ ПОЛУ — 25 СТЕПЕНИ ИЗНАД НУЛЕ

Совјетски научници из поларне базе у Мирнију саопштили су да на неким местима Антарктика температура тла износи 25 степени изнад нуле. Ово се објашњава тиме што се кратери подземних вулкана налазе врло близу земљине површине.

РЕКОРД У МУЗИЧКОМ МАРАТОНУ

Један хармоникаш из Лозане, у Швајцарској, потукао је недавно све рекорде у музичком марафону. Он је пред комисијом, чии су га чланови на смену контролисали, свирао без прекида 60 сати, стално понављајући исту мелодију.

„СЛЕПИ ПУТНИЦИ“ НА ЈАПАНСКИМ БРОДОВИМА

Утврђено је да се на јапанским железницама може наћи највише путника без карте. Приликом недавног проверавања у једном брзом возу који је кренуо из Токија, нађено је 1.770 особа које нису биле купиле карту.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Најудаљенија и Најближа

Сунце је звезда, и то најближа Земљи. Да би светлост са најудаљенијих звезда које су научници успели досад да сними

ме доспела до Земље, треба да протекне око 500 милиона година. Светлост са Сунца допире до нас за нешто више од осам минута.

Пластични покривач за сено

У Француској се већ употребљавају покривачи за сено од пластичне материје. Уствари, покривач се прво рашири по

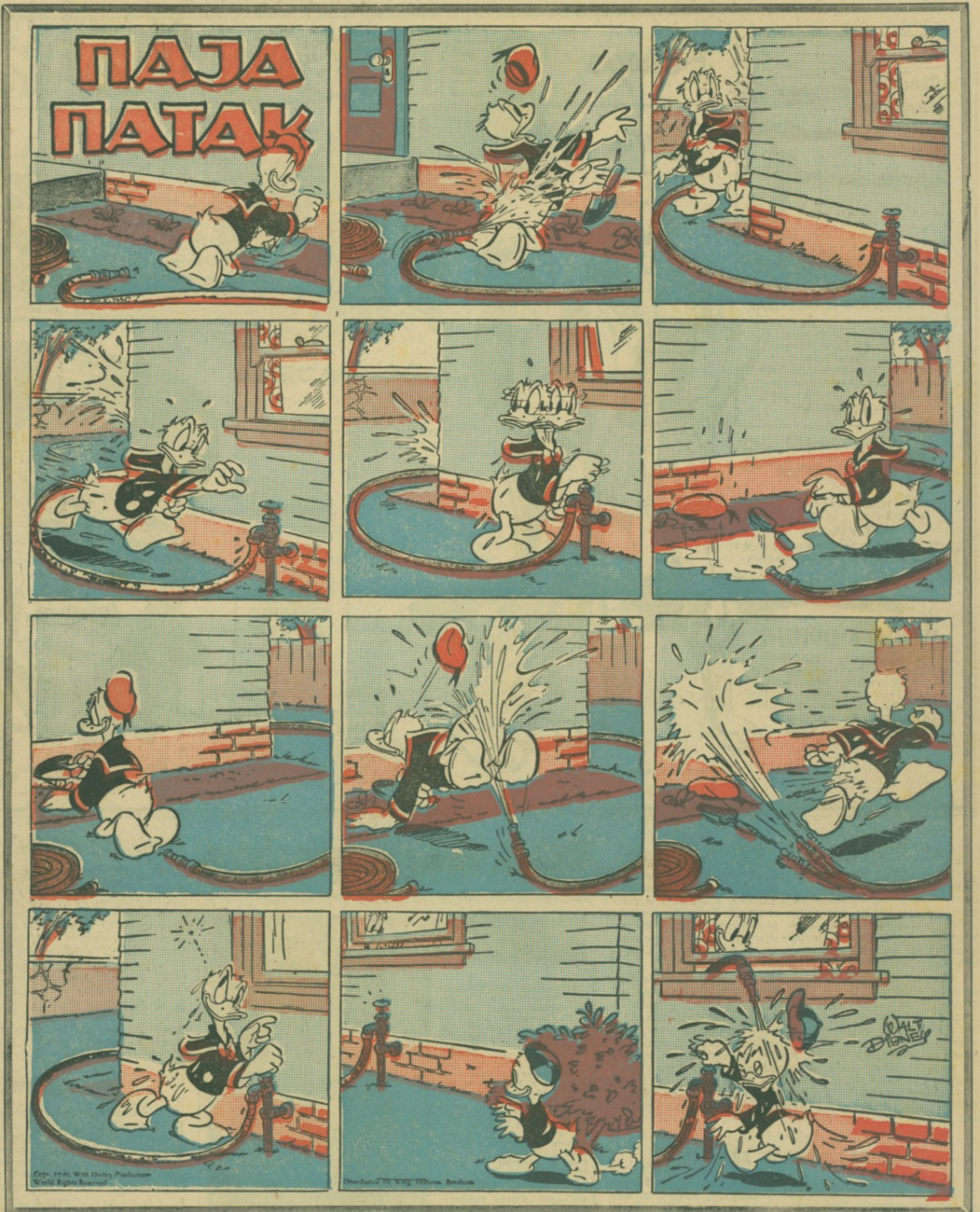
земљи и на један део ставља се пресовано сено у облику вљака, а онда прекрије другим делом, тако да је пласт завијен са свих страна. Важно је да влага не доспева ни са земље ни из ваздуха, јер су само на тај начин сено и слама потпуно заштићени од влаге

Неуматичко одело

За раднике који пуштају балване низ речне брзаке направљено је специјално оде-

ло које их чува да не потону у случају кад се, скачући с једног дебла на друго, оклизу и падну у воду. Капут и панталоне овог одела постављени су еластичним пнеуматичким тубама које држе тело на површини воде.

УПОТРЕБА ТЕСТОВА ЗА ИЗБОР ПОЗИВА

Већ дуже времена у Француској се уз помоћ тестова млади људи опредељују за овај или онај позив. Овим начином психолошког испитивања деца утврђује се наклоност за извесну струку, односно да ли им за жељени позив нешто недостаје. У ту сврху у Француској постоји 450 дипломираних стручњака који у 156 центара тестовима испитују школску децу. Још од 1938. деца у Француској чим напуне 14 година пролазе кроз „испит“ да би се сигурније могла одредити за своју будућу струку. Национални институт за школе организовао је 1944. године једну анкету о интелигенцији школске деце. Употребљен је један нов тест-мозаик, па је установљено да од 95.000 испитане деце није задовољило само 8,4%.

МАРАМИЦА ИЗ АУТОМАТА

На неким енглеским железничким станицама постављени су аутомати из којих, убаци-

вши новчић одређене вредности, путник добија — цепену марамицу.

БРЗО ПЕГЛАЊЕ ПАНТАЛОНА

У Немачкој је начињена машина којом се могу за свега неколико секунди изгужване панталоне, нарочито њихове

нивице, довести у ред. То се постиже нарочитом електричном пеглом која се састоји од две загрејане плочице.

ЦЕПНИ МИКРОСКОП

У Енглеској је пуштен у продају микроскоп чије су димензије 10x6,5x5 см, а тежак је свега 510 грама. Микроскоп има три објектива, који могу да се мењају, и увеличава од 24 до 1500 пута. Њему се може додати ма који фотографски апарат са 35-милиметарском траком, тако да је могућно добити знатно увеличане снимке. Овај микроскоп може се употребљавати и ноћу или у замраченој просторији, јер има електричну лампицу која се напаја из суве батерије. Чак му ни постоље није потребно, па се може употребити при вожњи аутомобилом, авионом и бродом. Нарочито је користан за учеснике научних експедиција.

ХАРТИЈА ОД МЕТАЛА

Један француски проналазач предложио је да се од метала прави хартија на којој би се писало, штампало и копираше фотографије. Нова хартија требало би да издржи утицај свих киселина и веома

високих температура — чак до 1100 степени. Нарочито би била добра за чување важних докумената.

ТОРТА ЗА БРИСЕЛСКУ ИЗЛОЖБУ

Једна посластичарница у Лењинграду направила је за Бриселску изложбу тарту од чоколаде у облику глобуса. Тор-

га има 80 сантиметара у пречнику, а тежка је 130 килограма. Украшена је голубовима од чоколаде и ружама. На њој је написано: „Свету мир“.

ПОД МАЧЕМ ТОРЕАДОРА

Прошле године у Шпанији је одржано 260 корида, 160 у Мексику, 60 у Француској и 11 у Португалији. Укупно је те године, у читавом свету, на овим приредбама убијено око 5.000 бикова.

ОПАСНА ГИТАРА

Енглески музичар Вилијам Сенет погинуо је док је свирао на својој електричној гитари. Узрок смрти: удар струје услед „кратког споја“.

ДА ЈЕ ЗНАО...

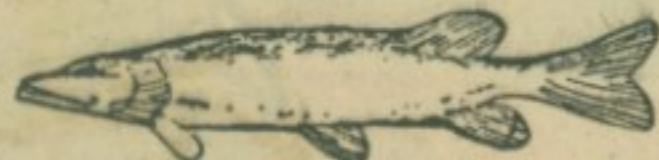
Амерички стручњаци утврдили су да скакач с мотком, за време скока од три секунда, начини 35 различитих покрета. „Добро је што ми то није речено на почетку моје спортске каријере, — изјавио је олимпијски победник Боб Ричард — јер би ме иначе издало стрпљење и оканио бих се свега“.

Ripley's ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

РЕКА СА 4 ИМЕНА

НАЈДУЖА РЕКА НА МАДАДСКОМ ПОЛУОСТРВУ ЗОВЕ СЕ **БЕТИС** ПРВИХ 20 МИЛИА НИНГИРИ СЛЕДЕКИХ 30 МИЛИА ГАЛАС ДРУГИХ 30 МИЛИА А УЛИВА СЕ У КИНЕСКО МОРЕ КАО **КЕЛАНТАН**

ДЕКРЕТОМ ЕНГЛЕСКОГ КРАЉА ЕДВАРДА I (1239-1307)

ШТУКА

ЈЕ БИЛА ПРОГЛАШЕНА ДЕСЕТ ПУТА СКУПЉОМ ОД ОСТАЛИХ РИБА

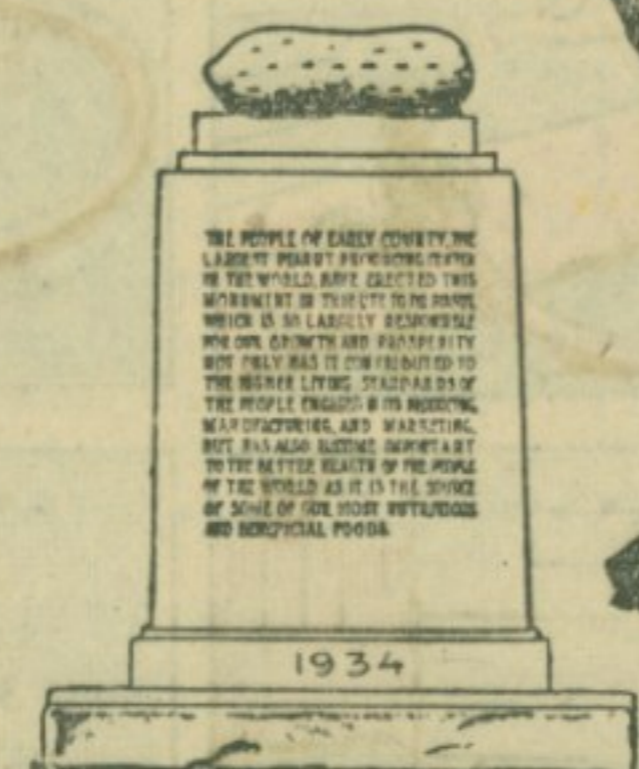
МАРКО АНТОНИЈЕ

(83-30Г. ПРЕ НАШЕ ЕРЕ) КОДИ ЈЕ ЗБОГ ЛУБАВИ ПРЕМА КЛЕОПАТРИ ИЗГУБИО ЦАРСТВО И ЖИВОТ, СТРАКИО ЈЕ НА ЛИЦНА УЖИВАЊА СВОЈУ ОД ОКО 2.400.000.000.000 ДИНАРА

МОСТ ОД ЈЕКА

У ЊУТОН ДПЕР ФОЛСУ (САД) 17 ПУТА ПОНОВИ СВАКУ РЕЧ КОЈА СЕ ПОД ЊИМ ИЗГОВОРИ

СПОМЕНИК КИКИРИКИЈУ

ПОДИГНУТ ЈЕ У БЛЕКЛИЈУ (САД) СРЕДИШТУ ОБЛАСТИ ЕРАИ КОЈА ЈЕ НАЗВЕИ ПРОИЗВОЂАЧ КИКИРИКИЈА НА СВЕТУ

ЕНГЛЕЗ ТОМАС АРУНДЕЛ (1353-1414) КОЈИ ЗБОГ ЗАКОГ ЗАПАЉЕЊА ГЛА НИЈЕ МОГАО ДА ГУТА ЖИВЕО ЈЕ БЕЗ ТРУНИ ХРАЊЕ 147 ДАНА (ОД 25-IX-1413 ДО 19-11-1414)

МУЗЕЈ ПОД ЗЕМЉОМ

Испод града Одесе врше се интересантна ископавања. Овај археолошки град стоји на масивима кречњака, који је некад служио као грађевински материјал, услед чега је створена широка мрежа подземних галерија. Тамо су налазили уочишта кријумчари, за време револуционарних борби каткомбе су служиле као сигурно место за састанак илегалца, а за време последњег рата ту су била утврђења. Сада у њима раде научници.

Пре извесног времена у овим природним пећинама нађене су неке чудновате кости. Испитивањем је утврђено да оне потичу од животиња које су живеле пре више милиона година. Приступило се обимним истраживачким радовима, па је пронађено преко 50.000 костију од 40 врста животиња, међу којима фосили тигрова, лавова, камила, медведа, носорога, бодљикавих прасиди, вукова, хијена, дивљих говеда, нојева... То показује да су многе животиње које данас живе само у жарким крајевима некад насељавале и ову област око Црног Мора. Њихови скелети, који се сада састављају од нађених костију, даће верну слику о свету који је давно ишчезао под земљом.

ПОПИС РОДА У ЕВРОПИ

Из године у годину у Европу се у пролеће враћа све мање рода. Због тога ће, после 23-годишње паузе, од маја до јуна ове године у Европи бити извршен попис ових птица. Попис ће обавити Међународно удружење за заштиту птица чије је седиште у Лондону, па ће на основу добијених резултата предузети мере да се роде заштите. Удружењу у Лондону већ су се пријавили многобројни љубитељи птица и научници који желе да помогну приликом пописа.

НАЈБРИТКИЈИ МАЧЕВИ

Мач је, по свему судећи, начињен још пре него што су људи почели да пишу историју. Верује се да су Асирци први исковали мачеве од бронзе, али су најчувенији мачеви ковани у Дамаску и Толеду. Њима је могао да се пресеке перјани јастук баčen у ваздух.

СРЕЋА У НЕСРЕЋИ

У САД забележено је неколико случајева да су људи остали у животу и после пада с велике висине. Једна жена, на пример, стрмоглавила се с неке грађевине на кров суседне куће, око двадесет метара ниже, пробила га главом и раменима и нашла се на тавану. Лекарима су са запрепаштењем констатовали да жена притом није била тешко озлеђена. У другом случају, опет, једна жена пала је с прозора осмог спрата и задржала се пресамињена преко једне отраде, с које је одмах сишла, очистила хаљину и отишла у оближњу болницу да провери није ли можда задобила какве унутрашње повреде.

ДА БИ СЕ ОДМОРИЛИ...

На седници родитељског савета у највећој школи у Штутгарту, преко 7.500 ђачких родитеља расправљало је о томе да ли слободан дан ученика треба да буде субота уместо недеље. На крају се приступило гласању. Више од 70 од сто изјаснило се за суботу, јер сматрају да једини слободан дан који родитељи имају, тј. недељу, треба да проведу без деце. Само онда моћи ће заиста да се одмарају.

Робинсон међу сенвојама

Доживљају америчког пицота Девида Стивза у Националном парку сенвоја у Калифорнији могао би се наћи неки сличан можда само у уметничкој слици Џека Лондона, чији јунаци, окружени сувом природом, показују шта је све човек у стању да издржи и колико је лак нагон за животом.

Док је лето над овим резерватом хиљадугодишњег дрвећа високог и до 150 метара, Стивз је на једном констатовао тежак квар на авиону, па је могао да искочи. Но, иако се падобран благовремено отворио пилот је тако незгодно пао да је сломио обе ноге. Упола смирнут, тешки ужалоси болон, стао је да пучи не би ли дошао до каквог насеља. Тако је пренао 20 километара, пренаљујући просечно један и по километар на дан. Али, за све то време није свео живе душе.

Првих дана младих је јео конзервирану храну коју је имао при себи. Кад му је она нестала, гладовао је све док није убио једног јелена. После три недеље стигао је до једне колибе, где је нашао намирнице и печачки прибор. Назад, педесет четвртог дана од удеа, наишао је на групу туриста. За то време био је изгубио тридесет килограма.

ПРВА ПРЕДАВАЊА ИЗ АСТРОНАУТИКЕ

Универзитет у Калифорнији припремио је програм наставе за курсеве из астронаутике који ће трајати пет месеци. Предавања ће се држати у Сан Франциску, Лос Анђелосу и Сан Дијегу. Предавачи ће бити најбољи амерички професори, међу којима и творац немачког оружја V-2 Вернер фон Браун. Тема о којој ће он говорити гласи: „Материјали и техника за истраживачки лет на Марс“.

Последњих месеци одржано је у целом свету много предавања о међупланетарним летовима, али оригиналност замисли универзитета у Калифорнији састоји се у томе што је астронаутика први пут схваћена као самостална наука. Значај, нећемо дуго чекати да добијемо и прве докторе из астронаутике. Једина „мана“ ове науке је у томе што се састоји из теорије летања, док су „практичне вежбе“ у ваздуху одложене за — мало касније.

ТВРДОГЛАВА БРАЋА

Приликом сахране једног грађанина државе Њујорк, 1936 године, сазнало се за невероватан случај тврдоглавости и непопустљивости. Брат преминулог је изјавио да су њих двојица још од раног детињства становали у истој соби. Али, после једне свађе, поделили су кредом собу напола и отада ниједан од њих није прешао повучену линију нити проговорно једну једину реч с братом — пуне 62 године!

ПРОВИДНИ АЛУМИНИЈУМ

Научници једног америчког предузећа израдили су танку превлаку од алуминијума за најосетљивије материјале у електронским цевима. Ова превлака сасвим је провидна, јер је дебела свега један милионити део илча (инч = 2,5 см).

НАДАЈУ СЕ...

Недавно је утврђено да једна врста афричких птица може да свари пчелињи восак помоћу бактерија *Микрококкус церолитикус*, које су нађене у њиховим цревима. Научници се надају да ће ово откриће моћи да искористе за још успешнију борбу против туберкулозе.

ДВОСТРУКИ РЕКОРД

Американка Рут Николс, која има 56 година, поставила је недавно на млазном авиону Делта Ф-102 нов светски рекорд у брзини и висини за жене. У друштву команданта базе Фреда Хука, она је летела брзином од 1.850 километара на сат на висини од 17.000 метара.

ВУЛКАНСКИ ПЕПЕО — ГРАЂЕВИНСКИ МАТЕРИЈАЛ

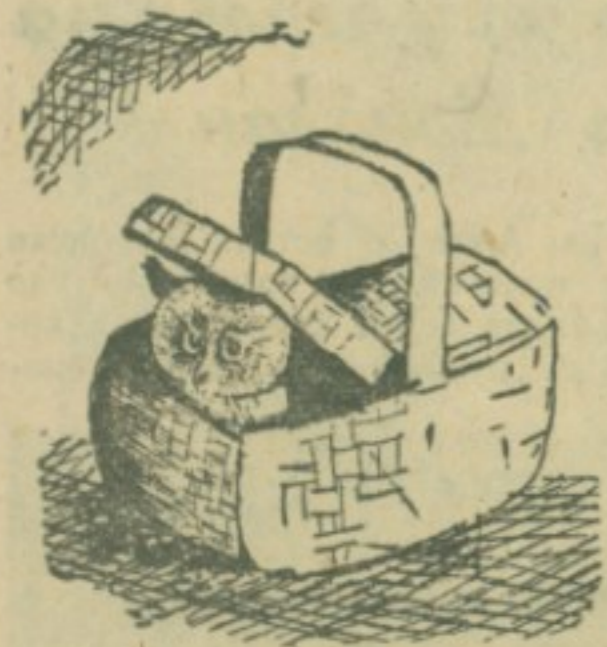
После вишегодишњих анализа, најзад је установљено да су Римљани за изградњу Колосеума и Пантеона употребљавали мешавину вулканског пепела и гашеног креча. Сматра се да је само овај материјал и могао да одоли зубу времена.

ВРХУНАЦ ПРЕЦИЗНОСТИ

За проверавање електронских и механичких постројења на модерним авионима и пројектима израђени су тако прецизни инструменти који могу да измере дебљину човече власи на даљини од око сто метара.

НЕРАЗДВОЈНО ПРИЈАТЕЉСТВО

НАУЧНИКА И СОВЕ

Познати француски природњак и најбољи познаваца живота птица Елијан Финберг описао је велико пријатељство између њега и једне сове. Ево тог необичног сведочанства интелектуалне и љубави ноћне грабљивине:

Тешко да се не може рећи да сам као и обично на селу. Приликом једне шетње приметно сам да је сусед на улазу у амбар разазео једну сову и заковао јој крила за врата. Једна животиња висила је у таквом положају већ два дана. Била је готово на издицају. Својим патњама је испљивала неку стару празновелицу по којој разазета птица растерује совуљаге чије хукање претставља предзнак смрти.

Власник ме је прво спречавао да спасем птицу, али кад сам му понудио високу откупнину схватио је моја осећања и дао ми је сову бесплатно.

Кад сам отковао њена крвава крила, зарила ми је последњом снагом своје оштре канџе у руку. Срећом, била је сувише слаба да би их задржала агрчене, тако да сам успео да их извучем. Сетио сам се тада једног мађарског орнитолога, мог пријатеља, који је морао да отсече канџе остареле и зле совуљаге да би ослободио мишину.

Превео сам своју рану и ставио заштитне рукавице, а онда кануо неколико капи воде птици у кљуно. Она је убрзо схватила да према њој имам само најбоље намере и дозво-

лила да јој пружим потребну негу и помоћ.

Пошто се одмор ближио крају, сместио сам своју Отус — тако сам је назвао — у корпу и однео је у Париз. Њене очи, створене да упијају и најслабије светлосне зраке, биле су непрестано затворене, а услед буке велеградској је сметала њеном чулу слуха ненавикнутом на тодрхтање је сваки делићем, свог осетљивог тела.

Отус, са својим сјајним мркокрвним перјем прошараним белим мрљама, у мом стану је добила свечан и благ израз. Из корпе је одлетела на наслоњачу у мојој радној соби. Ту је почела уређивати своје најоштрије перје. Посматрао сам је пажљиво. Кад сам је помиловао, осетила је да сам јој добар пријатељ и почела је да глади главу о мој рукав.

Од тог тренутка склоњено је између нас чврсто пријатељство и Отус је постала нераздвојан и веран сапутник у мом животу. Била је изванредно чиста и уредна. Чим бих отворио прозор, одлетела би напоље, а затим се враћала у моју собу, где је у посебном суду с водом довршавала своју тоалету. Њен обед се састојао од инсеката које сам јој доносио из шуме и овчијег језика и цигерике. Чим би се најела, заузимала је своје место на наслоњачи. Одатле је пратила сваки мој покрет и кретањем главе следила свако слово које сам исплицвао на хартији.

Кад сам одлазно поздрављао сам је са „довићења“. Она би снажнено увукла главу међу крила и убрзо заспала. Препознавала је бат мојих корака још на степеништу и поздрављала мој повратак криком добродошлице и лупањем крила.

Ја никада нисам успео да разумем њен језик, али је она својим изванредним слухом убрзо разазнала преливе мог гласа и знала увек шта хоћу, да ли се радујем или сам љут.

Успео сам да дресирам Отус као најпослушнијег пса. Нави-

кла се да на мој миг одлети на раме приспелом госту и нежно почне да трља своју главу о његов образ. Упитао бих је: „Где ми је перо?“ На то би она почела да га тражи по целој соби. Кад би га на-

шла, доносила га је у кљуно до мог радног стола и спустила ми га крај руке.

Кад су јој крила била залечена, почела је све чешиће да прави излете. Остављао сам отворен прозор и она се увек враћала. Једне ноћи није је било. Ни сутрадан. Забринуо сам се. Стреховао сам да јој се штогод није догодило. Али, следећег јутра зачуо сам куцање кљуном о прозор. Била је то она.

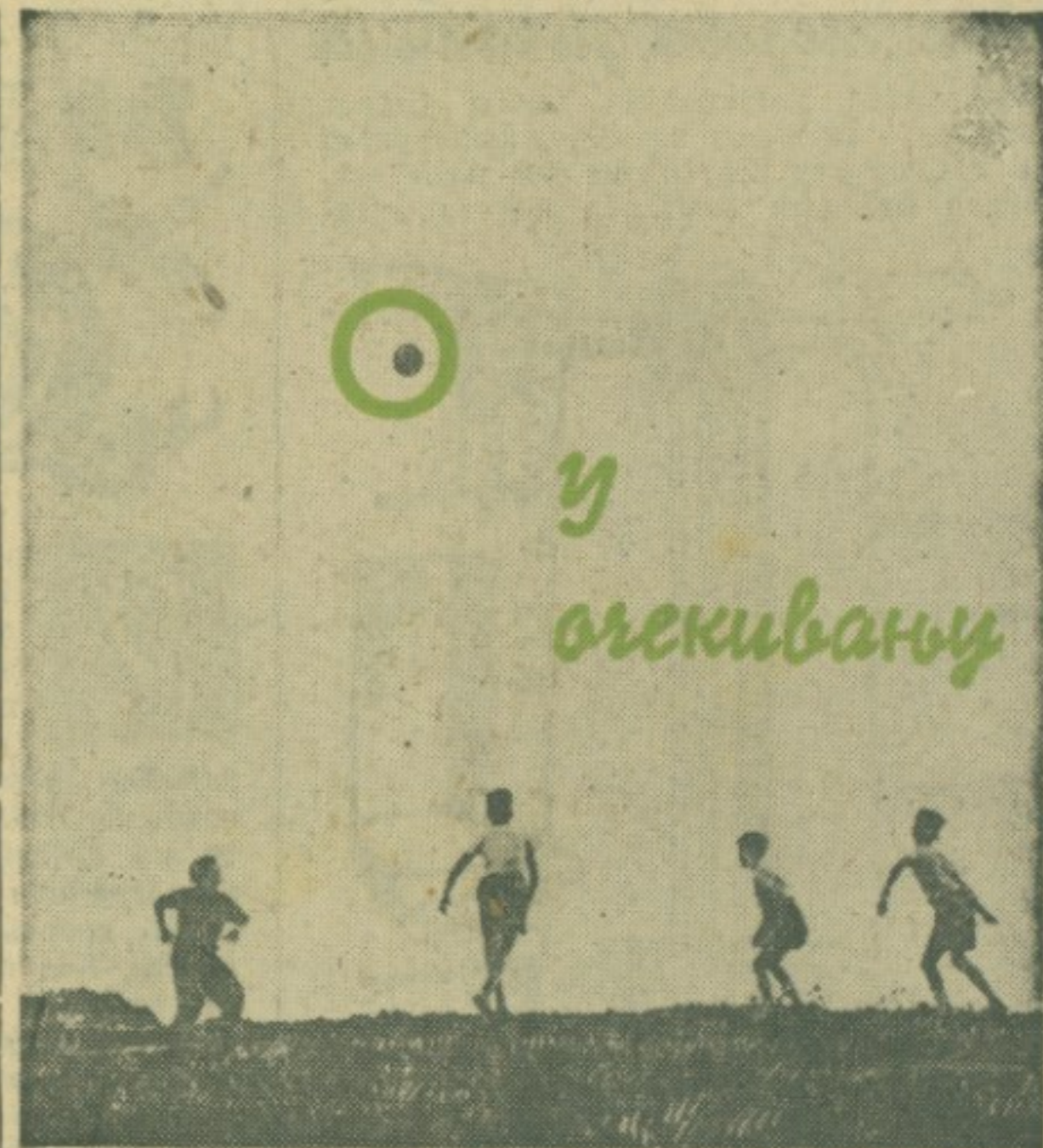
Тек тада сам приметно да је Отус женка. Постала је нервозна и грозничаво се шетала

по соби. Једног дана опазио сам да својим оштрим кљуном кида моју корпу за хартију. За кратко време растурила је целу корпу и изнела искидане делиће у мрак. Враћала се све ређе, и то само предвече. Узимала је журно храну у кљуно и одлазила на трг.

Наслућивао сам шта је. Почео сам да је пратим и после неколико дана приметно сам да је под кровом једног напуштеног хангара, недалеко од моје куће, направила удобно гнездо, где су већ лежала четири птића. Хранила их је бацајући инсекте и комадиће меса у њихове широко отворене жуте кљунове.

Није се збунила кад је приметила да је посматрам. Од тога дана почео сам набављати храну коју птићи највише воле. Они су се убрзо навикли на мене, поздрављали ме својим крицима и, као и њихова мајка, распознавали моје кораке још из даљине. Убрзо сам се спријатељио и с мужјаком, који је у почетку остајао по страни.

Једне вечери, шест недеља после мог упознавања са свом срећном породицом, затекао сам све сове на окупу у мојој радној соби. Морам признати да је њихово пресељење пореметило мој мир, али сам и даље остао љубазни домаћин. Хранио сам их из руке као какава дадиња и они су били задовољни. Али, четири птића и њихов крупни отац почели су се једног дана врпољити, залепшали су крилима и одлетели — заувек. Моја верна Отус није пошла с њима. Више је воледа моје пријатељство него слободу и остала је са мном све до своје смрти.

Игра лоптом можда је најпопуларнија и најраширенија забава човека. Човек се лоптом игра и на копну, и у води, на разне начине. Зар нам није познато да се тек проходалом детету даје лопта на дар? Зар не уживамо у његовој игри са том „живом“ округлом играчком, која „бежи, скаче и чини свакојака чуда“? Ко нема гумену, он направи лопту од крпе. Зар се старији не сећају колико су времена провели у шутрању крпењаче? Зар стотине хиљада младића широм света не уживају у игрању фудбала, а зар их милиони људи свих узраста не гледају како играју и не долазе до усхићења? Призор на слици је обичан. Фотографу Нилсу Карлсону из Шведске запео је за око и он га је пренео на хартију. Ту слику назвао је: У очекивању. На њој се види разгранатост духа и тела ове четворце дечака, док лопта узлеће у висину. Они не очекују само њено падање; они се међусобно боре ко ће пре доћи до лопте и поново је послати у висину. Заиста, лепа и корисна игра у природи... само ако се пре тога научио задатак.

Средњовековна грађевина путује преко океана

Шездесет пет година, један млади конзерватор Метрополитен-музеја у Њујорку, М. Роример, почео је преговоре са шпанском владом за размену уметничких дела. Ови преговори најзад су привели крају: Сједињене Америчке Државе добиће апсиду једне мале шпанске цркве чији су остаци били у рушевинама, а за узврат из САД биће упућено у чувени мадридски музеј Прадо шест шпанских средњовековних фресака.

Карактеристичан примерак религиозне уметности шпанског дванаестог века, црква Сан Марти де Фуентибуена, на стотинак километара од Мадрида, налази се данас у стању распадања. Преостао је само један њен део: лепа полукружна апсида украшена скулптурама. Три хиљаде три стотине камених блокова од којих се она састоји, демонтрани су, нумерисани и упућени у САД, где ће монумент бити реконструисан у кругу чувеног „Клостерса“, музејског дела са сличним

грађевинама. Подићи ће се специјална зграда, висока 12 а широка 9 метара, да у њој буде склоњен овај споменик давне шпанске прошлости.

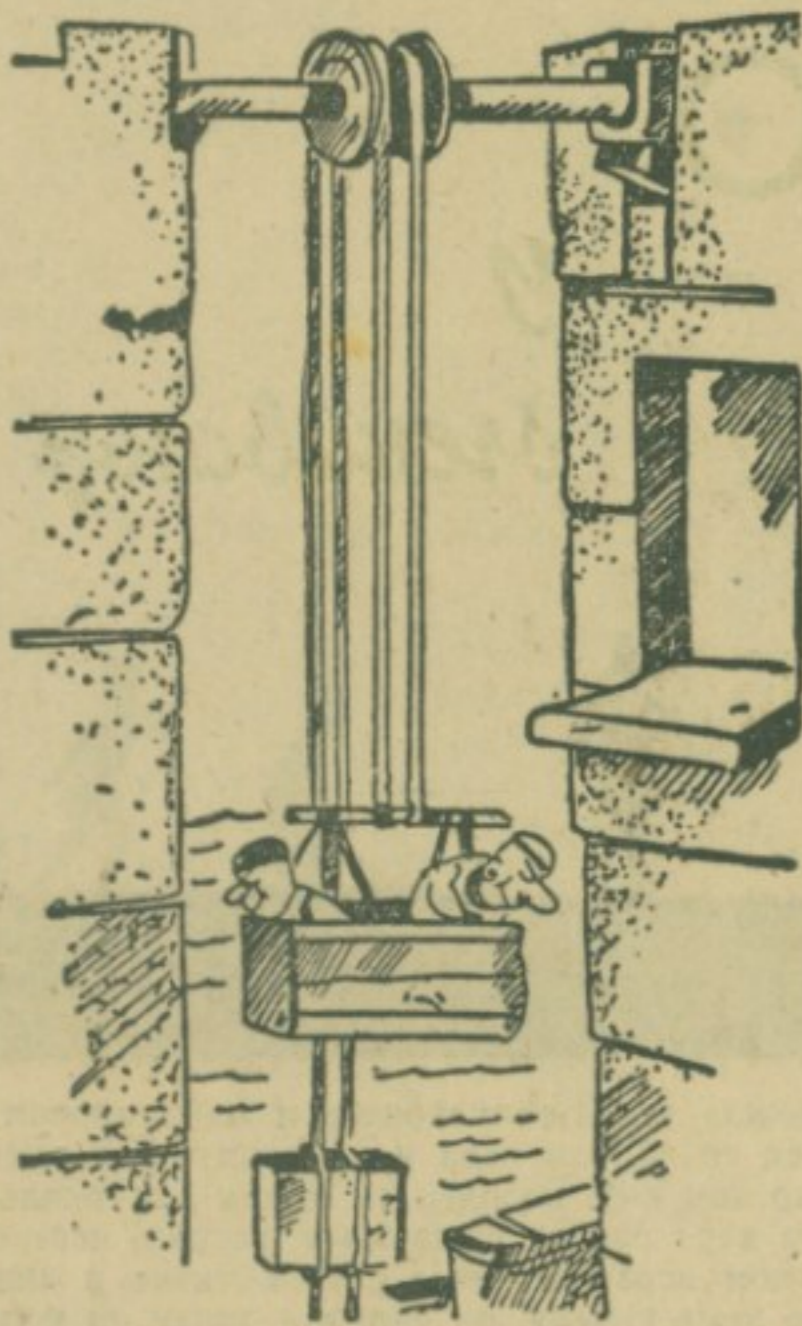
Шест шпанских средњовековних фресака које ће у замену добити музеј Прадо потичу из цркве Сан Боделио из Берланге. Ове фреске на платну, доспеле ко зна под каквим околностима у Америку, од 1921 године налазиле су се у једном магацину за намештај. Конзерватор Роример успео је да их откупи како би помоћу њих извршио трампу за цркву.

Што је најзанимљивије, по тврђењу и једне и друге стране, у овом случају не може бити речи о обичној трампи, већ о узајамним позајмицама „на дуги рок“, при чему ће свака страна остати сопственик онога што јој припада. Тако ће Шпанци моћи у свом музеју да гледају до миле воље фреске које су им недостајале, док ће Американци, на свом сопственом тлу, имати оригиналан примерак за проучавање некадашње европске религиозне архитектуре.

Архимедова дизалица

Архимед, универзални геније Старог века како га многи називају, конструисао је у Сиракузи, 236 године пре наше ере, прави правцати лифт. Та његова диза-

Линца покретала се помоћу једног против тега, а могла је да се подигне до висине од 28 метара.

Бутиер уместо веша

За Ирце се каже да су тврдоглави људи, али се недавно показало да су и веома досетљиви. Наиме, ирски сељаци дошли су на идеју да је најједноставније бутиер правити у електричним машинама за прање рубља. Они машину напуне млеком, укључе је и после извесног времена из ње ваде готово бутиер. Кад су сазнали за ово, чланови једне пољопривредне комисије били су непријатно изненађени. Они немају ништа против овог „изума“, али се не слажу с тим да се машине употребљавају наизменично и за једно и за друго.

Машине дејустайтори

За испитивање тврдоће меса совјетски техничари конструисали су две специјалне машине. Код прве, динамометар са опругом бележи снагу која је потребна да би челична трака пресекла одређену врсту меса. Други апарат је знатно савршенији и — занимљивији. Комад меса ставља се између две челичне плоче које потсећају на чељуст. Захваљујући нарочитом облику и зупцима који се, слично зубима код човека, налазе на њиховим површинама, челичне чељусту секу и ситне месо. На

специјалном регистратору, аутоматски се уписује кривуља отварања и затварања чељусту, према чему се и одређује тврдоћа различитих врста меса.

ТРИ ВЕСЕЛ СТАНОВНИКА АМЕРИЧКЕ ЦУНГЛЕ

Учитавој природи тешко да би се могла наћи дивљија дрека од пискавог крештања дрекаваца, тог највећег мајмуна америчких прашума. Издалека, она потсећа на пригушену грмавину водопада или на дување ветра у крошњама прашумског дрвећа. Кад пред зору температура нагло падне, а прашума се зимљиво заогрне лаким велом од магле, кроз дубоку тишину цунгле, најављујући нови дан, заори се њихова дрека која пара уши.

Снага дрекавчевог гласа не стоји ни у каквој вези с његовом величином. Дрекавац је, додуше, масивнији и тежи, али зато ништа дужи од резумајмуна који је добро познат свим посетиоцима зоолошких вртова. Он дречи тако продорно захваљујући свом „гласовном апарату“, који се не састоји само од гркљана, већ и једне врсте резонаторске „кутије“, коју чини јако развијен задњи део језичне кости.

Дрекавац се креће мирно, лењо, без уобичајених мајмунских „мајмунлука“. Прозрачан чопора дрекаваца кроз прашуму није праћен несташим акробатским испадима и пре потсећа на неку добро организовану процесују. Дрекавац живи у чопорима — дванаест до двадесет животиња у једном — и сваки чопор има свој „атар“ од неких стотину хектара који сматра као сопствено имање. Границе се строго поштују. Кад се ту и тамо ипак догоди неки илегалан прелазак границе, преступника брзо отерају „дреком у хору“ и претњом „песницама“, али без туче.

Ове мајмуне лепог црног и црвенкастог крзна човек ретко може да види у зоолошким вртovima. Чим их лише слобода, они почну да копне од чежње за завичајном цунглом и убрзо угину. Усамљен дрекавац у кавезу, очајна лица и тужна погледа, претставља заиста потресан приказ. Његова дрека претвара се тада у тужно шапутање.

Али, дрекавац може, кад му је то потребно, да буде тих као мнш.
— У прашумама Гватемале срео сам један такав тих чо-

пор дрекаваца, — прича амерички природњак Кенет Гоуснер. — После бескрајног путовања на мазгама, улогорили смо се предвече на великом тргу Тикала, старог града племена Маја, који је цунгла давно поново освојила. Тек што смо се сместили, на нас је полетела киша гранича и других ствари које је боље не именовати. Подигох главу и у крунама дрвећа спазих неколико дрекаваца како, с нечим злурадим у погледима, нишане на нас. У њиховом држању није се осећао страх од људи, па чак ни непријатељство према нама. Они су се једноставно забављали. Кад су свршили с тим, за нас непријатним, поздравом, оставили су нас на миру и док смо ми, доле на земљи, припремали себи вечеру, они су нас с висине од двадесетак метара посматрали с добро глумљеном равнодушносту. Кад се смрачило повуки су се дубље у шуму и оставили нас да мирно проведемо ноћ. Али, на један сат пре свитања, кроз пусти град у рушевинама разлегао се њихов продорни „поздрав новом дану“ и на сан више нисмо могли ни да помислимо.

Домораци имају свој назив за дрекаваца — „арагутао“, и то му име, онако како га Индијанци грлено изговарају, заиста пристаје. Исто тако је прикладно и име „мико“ за његовог „сродника“, мршаваг, дугоногог и дугорепог мајмуна-паука.

Мајмун-паук је „прави“ мајмун, храбар и вешт акробата који својим окретношћу и вратоломним вештинама не уступа ниједном гибону. Поход чопора ових мајмуна кроз крошње дрвећа изгледа као дивље комешање и ковитлање ногу, руку, репова. Пре но што се човек освести, њих је већ нестало.

Насупрот дрекавцу, мајмун-паук је мршав и сав као од зглобова, с невероватно дугим удовима. Реп му је двапут дужи од тела и служи му као „пета рука“. И он се не обавири много на људе. Његова тактика је: „Нападни и бежи“.

— У истој овој прашуми срели смо и чопор мајмуна-паукова, — наставља своју причу природњак Гоуснер. — Непосредно пре тога сручила

се на нас права провала облака. Могао бих се заклету да су мајмуни, док су преко дрвећа јурили изнад наших глава много снажније потресали гране но што је то било потребно само да би уживали посматрајући како се на нас изливају слапови кишних капи заосталих на лишћу.

Због живихности и склоности према враголијама, мајмун-паук је у тропским земљама омилена животиња коју радо држе по кућама. Али, он није ни издалека такав ђаволан као његов сродник „капуцинер“.

У не тако давној прошлости, кад се на улицама европских градова још могла чути свирка вергла, мајмун-капуцинер био је неразљован пратилац готово сваког уличног верглаша. Његово смешно, бело лице са очима као ситне црне перле необично је изражајно: изгледаће анђeosки невинно баш у тренутку кад се капучинер спрема да изведе неки нарочито смео или забрањен подвиг. Невероватно је радознао.

Његово интересовање за све што га окружује и што се око њега догађа може човека да доведе до беса, али и поред тога мора да му се смеје. Капуцинер има једну необичну особину (можда је то само заштитна мера природе): осећа несавладиву одвратност према мачкама и змијама.

Мајмун-капуцинер је мала животиња. Крзно му је густо и чупаво, а реп свуда обрастао длакама — не само с горње стране — чиме се разликује од оних мајмуна којима реп служи да се окаче о грану. Док су дрекавац и мајмун-паук вегетаријанци, капучинер једе готово све. Он се са истим задовољством слади птичјим јајима и птићима као и инсектима, воћем и нежним цветним латицама. С друге стране, он сам претставља праву покластицу за тропске орлове, соколове и озеете, велике јужноамеричке дивље мачке.

Дрекавац, капучинер и мајмун-паук само су три претставника мајмуна — најзанимљивији и најнеобичнији, додуше — чија је постојбина амерички континент.

С рукама у џебовима на Монблан

Пењање на Алпе и остале европске планине није више онако привлачно као некад. Све њихове стрме стене и сви врхови одавно су и небројено пута савла-

дани, тако да најсмелији међу алпинистима, жељни нових освајања, све више одлазе на друге континенте, где још има врхова на које није ступила људска нога. Али, и они који немају могућности за тако далека путовања — на Хималаје, Анде, Стеновите Планине или висове Новог Зеланда — налазе начина да остваре какав оригиналан подвиг. Тако је један дошао на идеју да се подне на Монблан не вадећи руке из џепова, други на врх Червино идући на рукама, итд. А неки одушевљени планинар опкладио се да ће се попети на Монте Коломбо носећи бицикл на леђима. То није био нимало лак посао, јер да би се стигло на врх, висок 2850 метара, требало је савладати многобројне стрме и клизаве успоне. Па ипак, заједно с бициклом, стигао је на врх и добио опкладу.

Школа с конфором

Чувена Александриска школа претставља у периоду од 331 године пре наше ере до 652 године наше ере највећу научну установу на свету. У њој се учила медицина,

геометрија, астрономија, теологија и филозофија. Бащи ове школе били су само привилеговани и живели су веома удобно: смели су да држе робове и да једу за време предавања.

ТУПОГЛАВИ ЗЕМЉОПОСЕДНИК

Неки богат земљопоседник седео је с гостима за трпезом кад у одају ступи слуга с писмом у руци и рече му да један од његових закупца чека пред кућом на одговор. Писамце је, четвари, било молба тог закупца којом је он од земљопоседника тражио да му повајми једног јаког вола да би обавио неки тежак ратарски посао.

Земљопоседник није умео ни да чита ни да пише, а било га је срамота да своје незнање покаже пред гостима. Због тога је отворио писмо и, правећи се да га је прочитао, рече слуги:

ИЗ КИНСКОГ НАРОДНОГ ХУМОРА

— Врло добро, рече му да обећавам да ћу лично доћи чим ручак буде завршен

ВИНО БЕСМРТНОСТИ

Један кинески цар добио је од неког саог непознатог по-

даника боцу вина и уз њу поруку да онај који га испије постаје бесмртан. Лако је замислити колики је био царев бес кад је открио да је један од његових дворских саветника попио то вино до последње капи. Запленушен од јарости, позвао је своје војнике и наредио им да кривца, уморе најстрашнијом смрћу.

— Али, господару, — рече му саветник смећећи се — пошто сам попио вино ја не могу умрети. Или, ако умрем, онда то није било вино бесмртности и тиме што би ме погубио починио би велику неправду.

Цару није ништа преостало већ да мудрог саветника остави у животу.

МЛКИ РЕ ТЕ УРЕК ДРЖАТИ НА ОКУ, ПЛАУТОНЕ! КАД ГОД ШТО РЗАВО УКИНМШ, УГАВДА РЕШ МИКИДА!

ОХ! СТВАРНО? ОВАЈ МОРАМ ПРИЗНАТИ ДА ЈЕ ТО НОВ МЕ ТОД АЛИ ЈА САМ УСАДИО ВАШ ЛИК У ЊЕГОВУ ПОТВЕСТИ!

У КОЈОЈ РЕ ГА МЕРИ ЗАДРЖАТИ ЗАВИСИ ОД ЊЕГОВИХ ИНТЕЛЕКТУАЛНИХ СНАГА! ПРОБУДИ СЕ, ПЛАУТОНЕ!

ИНТЕЛЕКТУАЛНИХ СНАГА ОХ У ТОМ СЛУЧАЈУ

САМО СМО СТРАВИЛИ ВРЕМЕ!

ДА! КАД ЈЕ ДЕЈЕНА ПА МЕТ ПЛАУТОМ ЈЕ ДОБИО САМО ГРУКЦИЦУ!

WALT DISNEY

НАШИ ВОСТАРИ РОМАНИ

Први роман који су Срби добили била је повест о злој судбини славног византијског војсковође из VI века — Велизарја. И роман се тако зове „Велизарј“, а написао га је „господин Мармонтел, Академије францускога јазика член“. На српски, односно на наш тадањи књижевни језик — руско-словенски — превео га је и штампао 1776 године Павле Јулијан, од ранije већ познат као писац прве српске историје. Због слободомисла и верске трпељивости изражених у њему, католичка црква је анатемисала тај роман. Али, и поред тога он је постао популаран у целој Европи. Срби су много волели ту повест о Велизарју, која је касније чак и драматизована и била на репертоару наших првих позоришних дружина. Роман је прештампаван, прерађиван, посрбљиван и врло је радо читан готово све до краја XIX века.

Последње године XVIII века Срби су добили превод још једног романа који је тада већ стекао светску славу и задржао је и до данас. То је „Робинсон Крузо“. Српски преводилац је тврдио да га је превео „из оригинала који је Робинсон сопственом својом руком написао“, али изгледа да је хтео више да се похвали својим радом пред још наврним српским читаоцима, јер је, уствари, тај роман превео с немачког језика, и то прилично слабо.

У ватри борбе

Годину дана после слома Првог устанка, Стефан Живковић штампао је у Бечу свој превод „Телемаха“. То је био прослављени роман француског писца Фенелона, коме се Доситеј Обрадовић неизмерно дивио и чак отишао на његов гроб у Камбреју. Стеван Живковић, рођак Вука Караџића, био је једно време секретар устаничког Совјета. У Србију га је, као студента медицине на бечком универзитету, довео Матија Ненадовић. Роман „Телемаха“ Живковић је преводио за време Устанка, кад би уграбио слободно време. То је био један од оних ретких књижевних радова насталих у побуњеној Србији, окаћен димом барута и праћен непрекидним пуцањем пушака и топова. По називу романа Живковић је добио надимак „Телемак“ и као такав је остао познат, за разлику од Стефана Живковића из околине Ниша, који је такође био истакнута личност у Првом устанку.

У првим деценијама XIX века на српски језик преведено је неколико романа који су стекли светску славу: Волтеров „Задиг“, Лесајов „Жил Блас“ и др. Но, у исто време коначно се јавио и читав низ писања романа, међу којима прво место заузима Милован Видаковић. Он је дао тог српским романима почетком прошлог века. Писани су романтично, али и поучно, јер им је основни циљ био да покажу како врлина побеђује. Радња романа увек је имала извесан историјски оквир, савим наиван, који нимало не одговара ни историјским чињеницама, ни средини. Најчешће само наслов указује да би то требало да буде историјска повест; међутим, личности, њихова мишљења, односи, обичаји, понашање — у потпуности одговарају савременом српском грађанском друштву. Наслови романа често су двоструки, с оним „или“, што се код нас дуго задржало. На пример: „Освета и судбина или Драгомир, жупан требињски“, „Плет невности или Добривој и Александра“, итд. Најобичнији су наслови од два имена, мушког и женског: „Велимир и Босиљка“, „Силоан и Миленка“, „Светозар и Лепосава“, „Драгољуб и Љубица“. Први наслов требало је да привуче читаоце, други — да одмах укаже на главне јунаке.

Један од најљубих и најпопуларнијих романа из тог низа носи наслов „Грозни расстанак или Милвој и Амарола“ (1839). Радња се делимично дешава на обалама Каспског Мора, на Индијском Океану и у земљама о којима ни сам писац није много знао. Милвој је војводски син, из града Смедерева, а „више науке“

свршио је у Нишу, где је имао своје „професоре и кредиторе“. У Нишу је изучавао и „светске језике“, јер је његова мајка, војвођиња, имала намеру да јој син буде — дипломата. Треба имати на уму да се ова повест збива отприлике у XV веку! Теориј је Милвојев пријатељ из детињства, иначе Нишлија, и у тренутку кад се поново нашао с њим био је капетан једне галије која је пловила Индијским Океаном! Изгледа да је млади Ђура Јакшић с много уживања читао овај роман, јер је касније, кад је пропевао, прве своје песме потписивао именом „Теориј“. „Грозни расстанак“ био је и прва лектура Јована Јовановића-Змаја. На тај роман га је претплатио његов отац, тада новосадски сенатор.

Преко Каспског Мора и Еуфрата

Ти наши први романи пуни су немогућних пустиловина и безмерних лутања по најудаљенијим земљама. И таман кад главне личности треба да се састану, судбина их тако немилосрдно растера да се они могу састати тек на последњим страницама књига. Босиљка, из Видаковићеве „страдалнице повести“, једва што се отела из ропства а већ је затудала негде у пустињи на обалама Еуфрата. Лутајући, она прелази Еуфрат као какав шумадски поточић, и то неколико пута, па се одједном обрете у Месопотамији. Али, тек сада настаје оно најглавније. Босиљка зна да је Средоземно Море на северу Сирије, и да је одакле „лако“ галијом прећи у Грчку, а кад стигне у ову земљу — „онда је већ близу дома свога“. Међутим (све се то дешава у пустињи), на њено питање куда води пут у Сирију, „један невјеза“ (незналица) руком јој покаже супротан правац „а ја сијота уместо Сирије препешачим целу Азију, и преко реке прећем у Персију! Гди ти је сад Средоземно Море! Или сад у Грцију“! Тре тога је Босиљка видела и „Египет“ и још многе друге земље, све на сличан начин. А о томе свему она ће на крају књиге причати своје Велимиру, који се такође поприлично нашетао док се коначно ипак није с њом састао.

Главни јунаци свих тих романа углавном су из Србије: деца војвода, кнезова, владете, грофова и барона, несрећном судбином или неким пакленим сплеткама развезана по свету. Многи од њих, и то у време цара Душана или кнеза Лазара, студирали су на „великим школама“ у Скопљу, Крушевцу, Нишу, и ко зна где све, и то ништа мање него — природопис, физик, логик, теорију поезије и слично! Такав учени младик био је и Видаковићев Љубомир... Када су, кривцом „ласкатаља и клеветника“, присиљени да напусте своју родну груду, они тужно уздишу: „Збогом Србије, мило отечество моје! Збогом миле оестре и возљубљена браћо!“ Треба да прође много времена да кривце стигне заслужена казна и да се наши јунаци, поново врате у своје „мило отечество“, где добијају заслужену награду.

за коју се најчешће каже да је „бледосјајна“. Месец је у овим нашим романима створен само зато да се под њим плаче и да буде тајни сведок „безмерно печалних збитаја“. И читаоци су плакали, а списатељи настојали да их што више дирну у срце. Међу прет платницима ових романа, чија су имена обавезно штампана на крају сваке књиге, налази се велик број сваковрсних занатлија и калфа. Забележено је на једном месту да је неки ковачки мајстор, који је целог дана радио најгрубље послове, увече горко видао читајући „једну романтичну повест од времена Стефана Душана Сиљног“.

Милован Видаковић је неке своје романи проткао песмама; то су чинили и сви они који су писали по угледу на њега. Песме су пуне туге усамљенога и напуштенога, горко увезљеног несрећом која га прати у животу. Оне су убрзо постале врло популарне и певале су се у грађанству готово све до краја прошлога века.

С овим старим нашим романима први се обрачунао Јован Стерија Поповић, иако два од

те врсте припадају и њему. Видаковић је имао велик утицај и на младог Стерију. Његови романи „Бој на Косову“ и „Дејан и Дамјанка“ ни по чему нису бољи од оних које су писали и остали следбеници „старица Милована“. Године 1838 Стерија је објавио први део свог сатиричног „Романа без романа“. Његов Роман је чедо и васпитаник „романтичких вести“ које су преплавиле тадашњу српску књижевност; збуњено момче коме се највише свидео Видаковићев роман „Велимир и Босиљка“, јер „тако по свету ићи, и толтике земље, нарочито Египет, без крајаре видети“ — то је за Романа било „увеселије које довољно није смејстији могао“. Проучавао је „правила по којима се без изузетка сви романи пишу“ и побркао је и оно мало чистог разума што је имао.

Стерија је уздрмао углед Милована Видаковића и његових следбеника међу књижевницима, али не и у читалачкој публици, која је остала верна овим романима, прештампаваним први се обрачунао Јован Стерија Поповић, иако два од

СУДАР

Док је пловио између Бенове и Напуља, недалеко од светионика код Палмајоле у Тосканском Архипелагу, италијански прекокеански брод „Христифор Колумбо“ ударио у нешто и — стао. Тресак је начинио узбуну међу путницима и посадом. Многи су помислили да се брод насукao. Тек кад се умирала вода испред кљуна брода, могло се утврдити шта је: лађа се сударила с једном огромном главатом уљешуром и кљуци се зарии дубоко у тело животиње. Да би се ослободио, брод је морао да пође унатраг. Уљешура се одвојила и нестала у таласима, а „Христифор Колумбо“ је наставио пут ка југу.

Уљешура главата спада у китове зубане. Живи у Тихом и Атлантском Океану али залази и у друга мора. Може бити дугачка и преко двадесет метара, од чега око једна трећина отпада на главу. Зубе има само у доњој вишици. Лови се највише ради масти. У цревима јој се ствара материја слична воску, такозвана амбра, која се употребљава за справљање мириса.

МИКРОФЛУОРОСКОП — НАЈНОВИЈИ МИКРОСКОП

Доктор Хауард Пати, са универзитета Станфорд, усавршио је „микрофлуороскоп“, једну нову врсту микроскопа. Он толико повећана предмете да ће научници моћи да посматрају и мере чак и растење ћелија.

НИ СУША ПОПЛАВА...

Вештачка киша, растурање градоносних облака или разбијање средишта олујних ковитлаца, што је с мањим или већим успехом већ примењено у многим земљама, претставља само почетак замашног пројекта америчких и европских стручњака у циљу прилагођавања климе потребама човека.

Помоћу јодних кристала, амерички експерти ће читаве крајеве засенчити густом магнеиом копреном коју ће штитити људе од сувише вредог летњег сунца.

Нарочиту пажњу америчких експериментатора привлаче циклони, који често пуштоше југоисточне крајеве САД. Научници су утврдили да се олујни облаци торнада растурају чим дођу у додир с пространим површинама хладне воде. Зато они намеравају да облаке који претстављају

језгро торнада привуку у области где је морска вода хладна. Други амерички стручњаци ће покушати да промене правац циклона на тај начин што ће велике површине океана прелити мазутом и запалити га. Огромна температура

која ће се тада развити проузроковаће снажна струјања циклона увис и он ће се изгубити у вишим слојевима атмосфере.

Експериментална геолошка лабораторија у Колораду полаже велике наде у екскалдианол, безопасни хемиски прои звод који се често употребљава за справљање ружа за усне. Кад се мека водена површина прекрије танким слојем екскалдианола, она се херметички изолује од атмосфере и престаје да испарава. Ако би се овај метод употребиио у широким размерама, спречило би се падање кише у областима утрженом од поплава.

Неки стручњаци предлажу да се велике снежне површине покрију танким слојем чађи. Као и сва друга црна тела, чађ би привлачила сунчеву топлоту и то које је столетима било под снегом ослободило би се свог белог покривача и постао приступачно за обрађивање.

Најсредњи међу научницима предлажу да се атомским бомбама проузрокује топлетење великих арктичких снежника и глечера што би изменило постојеће климатске прилике у разним деловима света.

ПРИРОДНО, МИКИ И ДЕЦАЦИ НИ СУ НИ САРАДАИ ДА ЈЕ ТА ТРУКМ ЦА ОД ПЛУТОНОВИ МОЗГА ЗА ПАМТИЛА ТРУНЦИЦУ ОД ПРОФ СОРОВИХ САВЕ ТА!

ПЛУТОН ЈОШ МАЂЕ!

ПЛУТОНЕ! НЕ! СТИДИ СЕ ЈУРИШ ТУ ЈАДНУ МАЦУ!

ГААП!

КОЛИКО САМ ТИ ПУТА РЕ КАО ДА НЕ ПРОГОНИШ МАШКЕ!

ШТА? МИСЛИ ПЛУТОН МИКИ СЕ ТОЛИКО СМАЊИО

НАСТАВИРЕ СЕ

КВИПУ ПИСАЊЕ ЧВОРОВИМА

Пре више од четиростотине година, у царству Инка, народ је у Перуу развио систем бележења без употребе писма. Чворови, различито распоређени на комаду конопца, имали су значење разних бројева. Такви комади конопца, звани квипу, представљали су понекад читаве компликоване рачуне.

Шпанци су у доба освајања Перуа сазнали за систем квипу-бележака, али трагови који су о томе сачувани у шпанским хроникама не слажу се међусобно. Зато је остало нејасно да ли су чворови означавали дане, месеце и године, или су за обележавање времена постојале неке друге јединице. За друге конопце са чворовима сматра се да су представљали пописе разних добара — корпи с кромпиром или лама. Можда је на неким конопцима био означен попис блага каквог владара или храма — број златних украса или ћупова злата. И, изгледа, ништа више.

Али, ако се неки од тих конопца боље погледа, примети се да су они ипак показивали не само број већ и друге појединости. Разне боје влакана од којих су конопци били исплетени имале су свакако неко значење. Квипу, значи, нису били ни најмање једноставни и људи који су умели да их везују имали су, вероватно, повлашћен положај у некадашњем Перуу. Убрзо после шпанског освајања пракса прављења чворова је нестала, заједно с људима који су квипу знаке разумели. Због тога је проналажење познаваца квипу-знакова у једном забаченом насељу Кечуа-Индијанаца право откриће.

Крај где су пронађени ти последњи познаваоци чворова налази се на надморској висини од две до пет хиљада метара, на источним обронцима Анда у јужном Перуу, на неких 150 километара од некадашње престонице Инка — Куска. Та област је с једне стране оивичена непроходним дунглама, а с друге планинским врховима покривеним снегом. Потпуно је изолована и географски и културно. Тек недавно су пробијени друмови кроз овај део Анда, али они су ипак знатно удаљени од предела Кверос — како се тај крај зове.

Иако су у насељима Кечуа подигнуте цркве, путујући свештеници их ретко посећују. Школе не постоје и зато нико не говори шпански. Земља је

Кечуе у нижим пределима гаје кукуруз, на већим висинама кромпир, а на пашњацима, 4000 до 5000 метара високим, пасу њихова стада лама и алпака. Те животиње им служе за ношење терета, а уједно су и њихови главни снабдевачи вуном за одећу, и понекад — у ретким приликама — и месом. Стада лама и алпака вероватно су један од главних разлога што Кечуе живе на висинама, непосредно испод снежне границе, уместо ниже, у топлијим крајевима, где такође има довољно земље.

Кечуе имају организам одлично прилагођен условима у којима живе. Број црвених крвних зрнаца им је већи него код осталих људи, а плућа им примају много више ваздуха. То им омогућује да живе на висинама, где је ваздух сиромашан кисеоником и где људима који дођу из равнице пулс скаче на 160 у минуто.

Кад су научници почели да се распитују за квипу-чворове, сазнали су да само један човек у целом крају уме да их прави и да он једини разуме њихово значење. А тај човек налазио се тада далеко у брдима, где је пописивао лама и алпаке по налогу велеселника. Кад је после неколико

дана пронађен, затечен је баш како од разнобојних влакана везује чворове. Читав сјежањ конопца са чворовима представљао је резултат тог пописа и биће послат велеселнику уместо сваког другог извештаја.

После дугих преговора, бели људи су једва надали човјека — кога, као и његову вештину, називају квипу — да их уведу у тајне те старе вештине. Он им је објаснио да по величини чворови обележавају јединице, десетице и стотине (квипу се базира на децималном систему), док боја влакана и распоред чворова означавају врсту онога што се бележи. Тако постоје нарочити чворови за лама а нарочити за алпаке, засебни за женке, а засебни за мужјаке, и најзад засебни за младунце.

Ипак, изгледа да је квипу-вештина изгубила своју некадашњу могућност изражавања. Тако, боје и сада имају посебно значење у сваком одређеном случају, али оно мора да се саопшти. Црвени чворови, на пример, не значе увек исто, већ се обично ономе коме се предаје извештај каже шта која боја значи. Такође нема ни онолико разних врста чворова колико на старим конопцима конопца нађеним у гробовима Инка.

ГРАД КОЈИ ЖИВИ ОД МИРИСА

Имеђу плавог Средоземног Мора и снегом покривених врхова Приморских Алпа, на двадесетак километара од Нице, лежи Грас, мало насеље пуно цвећа које је с правом добило име „комадић раја на земљи“.

Пре зоре, док у осталим градовима деца још спавају дубоким сном, девојчице из Гра-

са већ су набрале пуне корпе јасмина. Јер, јасмин мора да се бере пре сунчевог изласка, док су му цветови још влажни од росе и јутарње магле. У беру каранфила поћи ће оне тек после доручка, јер је каранфил најмирснији онда кад га је три часа грејало топло медитеранско сунце. И тако свако цвеће у Грасу има „свој час“.

Двадесет хиљада становника овог градића живи од мириса безбројних бокора ружа, нарциса, геранија, мимоза, ђурђевка, љубичица, лаванде, јоргована и каранфила. Али, живот у том „цветном рају“ није нимало лак. Сваки од милиона струкова каранфила мора пажљиво да се привеже уз маду притку, сваки грм руже мора се опрезно поткресивати и месецима чувати и чистити од биљних штеточина пре но што дође време да се узбере цвет. Готово преко читаве године девојчице, девојке, младе и старе жене из Граса имају пуне руке посла негујући цвеће у својим терасастим баштама које гледају на Средоземно Море. Одмора нема ни за време кратког периода зимских хладноћа: тада сортирају амбру и мошус, балсам који долази из Арабије, камфор из Јапана, сандалово дрво из Индије.

С мирисом цвећа меша се дим из многобројних фабрика мириса у којима раде њихова браћа, очеви, мужјеви и синови. У одељенима за дестилацију почињу своју каријеру дечаци који ће касније постати „мајстори за мирисе“. Ту се цветови „кувају“ у води да би се из њих издвојило етерично уље, које се потом пажљиво скупља с површине „цветне чорбе“. Кад ту „испекну ванат“ прећи ће у лабораторију где се справљају такозване „помале“ — масне екстракти који служе за добијање мириса. У тим лабораторијама нашло је примену старо искуство домаћица. Наиме, као што у кухињским посудама маст упије у себе мирисе меса и поврћа, тако се и овде, нарочитим процесом, мирисе цвећа упија у специјалне масне материје.

Највеће поштовање у Грасу уживају мајстори с „правим носом“, искуснији радници који не само што знају да справе сваку врсту мириса коју потрошачи захтевају, већ и да „откривају“ нове врсте, чији ће састав читав Грас чувати као своју заједничку тајну.

ИНКУБАТОР ЗА 5.000 ПИЛИЋА

У Франуској се сада граде велики индустријски инкубатори у којима може одједном да се излеже 5.000 пилића. Овај инкубатор састављен је из два дела: горње коморе, у коју се стављају јаја, и доње, у којој се изводе пилићи. Сваки од ова два дела има сопствено грејање и пречишћавање ваздуха према потреби.

ПЕРИ

ПРЕМА ПРИЧИ ФЕЛИКСА САЛТЕНА АУТОРА „БАНДИЈА“

ПЛАМЕНИ ЈЕЗИЦИ ПОХЛЕПНО ЛИЖУ СВАДА ОКО ВОДЕ КАО ДА ЖЕЛЕ ДА СЕ ДРКОПАЈУ БЕГУНАЦА.

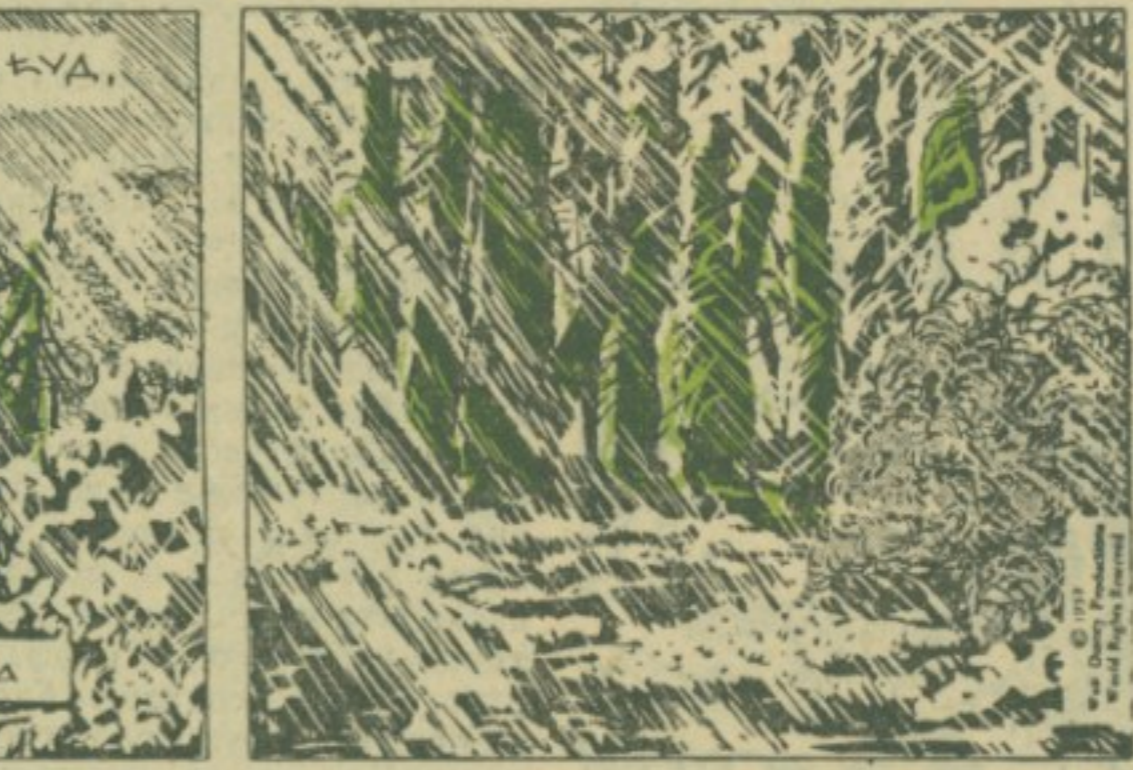
ЗГРЧЕН У СВОМ ПОДЗЕМНОМ ЗАКЛОНУ, ПОРО СЛУША ТУТАЊ ПОЖАРА...

А ПЕРИ СЕ ПИТА КАКО ЋЕ СЕ ТО СВРШИТИ...

ТАДА ЈЕ ПРИРОДА, ПРОМЕНИВШИ ЋУД, ПОСЛАЛА ХЛАДНУ КИШУ И ШУМА ЈЕ БИЛА СПАСЕНА

КАД СЕ ЗЕМЉА ОХЛАДИЛА ПОРО ЈЕ ЗАДРАВ И ЧИТАВ ИЗИШАО ИЗ ОКЛОНИШТА...

„СРЦЕ ДИВЕЉИНЕ“ ДУГО ЋЕ НОСИТИ ОЖИЉУКЕ ПОЖАРА... АЛИ ЋЕ И НИХ ПРИРОДА ЗАЦЕЛИТИ.

И ПОЖУРИО ПРЕМА ПЕРИНОМ ДОМУ НА ДРВЕТУ...

А ПЛАДНА КУНА НАШЛА ЈЕ МОСТ... ДРВО КОЈЕ ЈЕ У ПОЖАРУ ПАЛО ПРЕКО РЕКЕ!

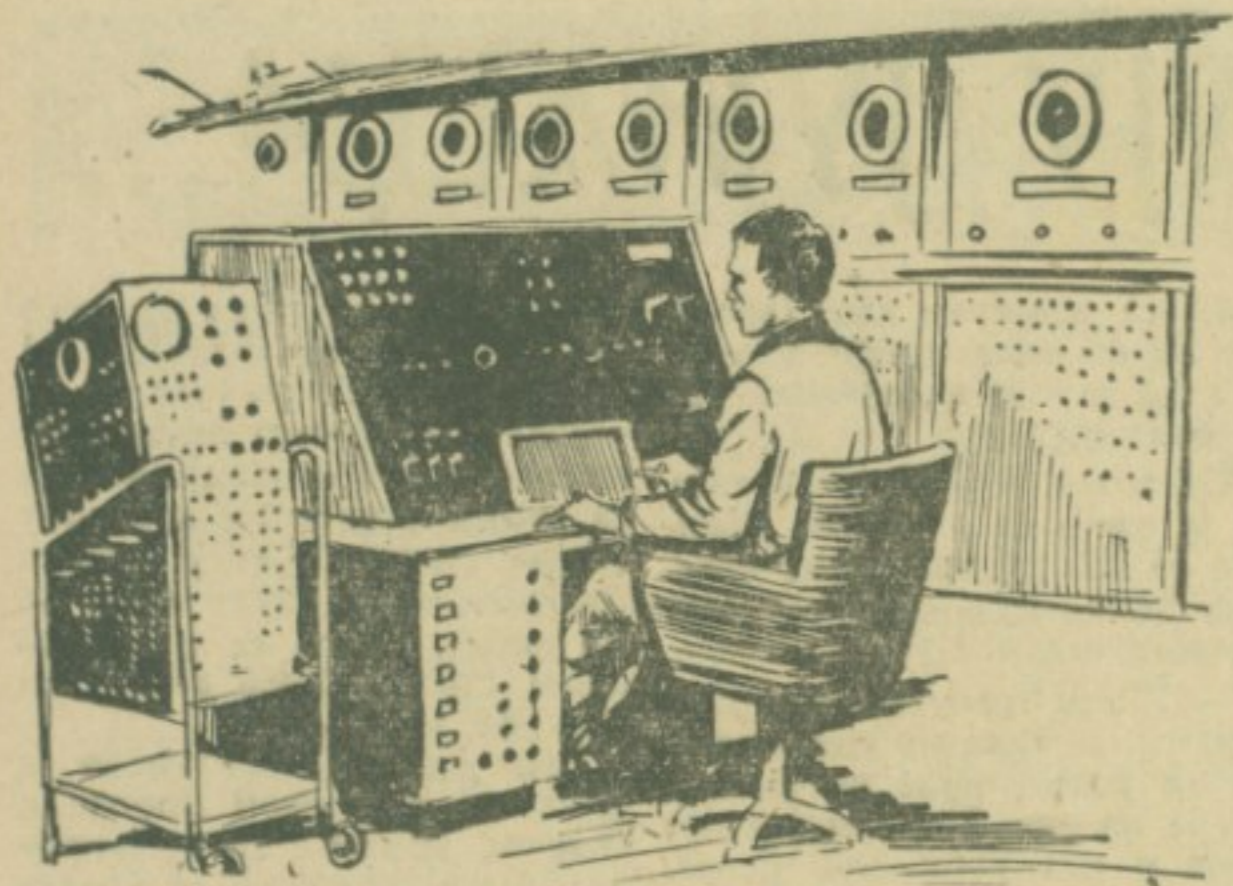
ПЕРИ СЕ ТАКОЂЕ СЕТИЛА ПРЕКИНУТОГ РАДВЕЊА... И ПОШЛА ДА ТРАЖИ ПОРОД.

НАСТАВИТЕ СЕ

ЦЕО РОМАН НА ТЕЛУ

Чилеанац Гео Рамирес страстан је играч фудбала, али се као такав још није прославио. Чувен је ипак као човек чије је тело највише истетовирано: на њему је 700 слика које приказују Робинсонове доживљаје на острву. Да би постигао светски рекорд ове врсте, Рамирес је морао да поднесе 22 милиона зубода иглом по телу.

„ЖИВЕ“ машине

температуре, или притиска паре, други за уље, разне гасове, ваздух, воду за контролу разних хемиских производа, итд.

Има их свуда и на сваком месту

У једној великој фабрици за прераду млека, масло није било жељене квалитета. На захтев електротехничких инжењера, фабрика је добила електронске направе за контролу производње, која је постала бржа и јевтинија. Масло је постало масније, добило бољи укус и могло дужи да се чува. Други роботи, постављени у пекарама испитују квалитет брашна и других састојака, контролишу време мешања и печења и тако се постиже укус који хлебу не може да обезбеди ни најбољи пекар.

Доктор Шејмс Оливер, управник одељења за гмизавце Зоолошког врта у Њујорку, жалио се на своје „станаре“. Змије су готово по цео дан лежале скривене иза стена док су алигатори и кајмани мрзовали на дну воде. Да би их извео из њихових скровишта, доктор Оливер је дао инжењерима само један податак: на којој се температури сваки од његових штићеника најпријатније осећа. Сада се звечарке Зоолошког врта у Њујорку по цео дан увијају пред очима посетилаца јер се стално налазе на температури од 27 степени, наочарке без прекида заплићу и расплићу своје дуго тело на 30 степени, а кајмани и алигатори одмарају на крај својих базена.

Направе за аутоматско регулисање топлоте и влаге налазе се у многим радионицама за бојење тканина, а има их и у салама за операције, где ваздушни електрицитет неповољно утиче на гас за анестезију, који у неким случајевима може и да експлодира.

техничког знања од нашег. Ово питање није тако ново. Оно се налази у свима митологијама и великим светским религијама, у којима светови надземаљских бића ступају у извесне односе с људском стварношћу.

Први корак

У садашњој фази историје човек први пут посеже — не само оптички, већ и механички и биолошки — изнад свог животног простора, посеже за космичким простором.

Први корак у испитивању нашег свучаног система може се направити већ данашњим техничким средствима, под условом да човек и материјал издрже нове и још непознате услове и напоре. Ако, пак, жељимо да се удаљимо од нашег планетарног система, морамо се навикнути на брзину путовања која готово достиже брзину светлости, јер иначе нећемо моћи тамо ни да стигнемо акамо да се вратимо.

Према неким више или мање озбиљним писцима, ракете и посада се могу кретати брзином светлости, па и брже. Ова претпоставка ипак, за сада, још нема свог физичког оправдања; она се крси с постојећим теоријама и експериментима. Стога ћемо морати, најжалост, да се одрекнемо пројеката који рачунају с ракетама које доспичу или чак прекоорачују брзину светлости. Исто тако не изгледа вероватна могућност скраћивања времена, односно продужавања човековог живота, које се предвиђа у тим условима. У вези с тим, отпада и нада да ћемо моћи да посетимо ма и најближа сазвезђа — која су ипак удаљена најмање неколико светлосних година — ако се не пронађу неке сада јасним неслухене могућности.

За време Другог светског рата, у западним земљама израђено је неколико милиона разних аутоматских апарата намењених војсци. Међу њима налазили су се и чувени електронски аутоматски пилоти. Захваљујући њима, у енглеске базе вратило се много апарата Б-17 иако су били оштећени у ваздушним борбама.

Докле са аутоматизацијом?

Према мишљењу стручњака, аутоматизацији нема граница. Изгледа, заиста, да човек може у овој области да учини све што замисли. Пре неколико година, један млади инжењер оболео је од дечје парализе, тако да је остао потпуно непокретан. Изгледало је да више никад неће моћи да се бави својом струком. Али једног дана дође му колега са микрофоном, магнетофоном и једним пултом на који су ставили опширне штампање извештаје о резултатима њихових радионица. Болесникова дужност била је у томе да чита извештаје и да их, сажете, диктира у микрофон.

Млади човек се обрадовао овоме, али је рекао да чак ни то не може радити, јер би неко морао стално да буде крај њега да окреће листове. Неколико дана касније, другови су на пулт причврстили направу која је обављала тај посао. Болесник би само окренуо главу и на ту страну би се преврнуо и лист.

На питање шта можемо очекивати од аутоматизације, један стручњак је одговорио:

— У индустрији се стално испитују јевтинији услови производње. Аутоматизација ће у томе имати првостепену улогу и због тога се она стално усавршава. Уместо да аутоматски уређаји врше контролу над појединим, издвојеним радњама, они ће ускоро управљати целокупним процесом производње појединих предмета.

Тунел у глечеру

Већ дуже од четири месеца двадесет и два минера, два техничара и један лекар живе у леду донело би им смрт. Због тога се, пре но што се ваздушни пиштољ забије у лед, опрезно провери да се иза њега не крије „водени деп“. Ради се непрекидно, и дању и ноћу, и неће се престати све док се не појави потпуно гола стена. Дослед је већ пробијен ходник дуг 200 метара, а висок колико човек.

Циљ овог подухвата је да се прикучи вода за једну хидроцентралу, прву швајцарску електрану за чији ће се погон искоришћавати подгледерска вода.

Управник једне лабораторије за научна истраживања недавно је записао једног свог пријатеља колико у свом стану има просторија а колико прозора и врата, каквог је типа зграда и од каквог је материјала грађена. Податке које је добио научник је „поверио“ једној направи високој 150 а широкој 60 сантиметара. После шест минута она је тачно „одговорила“ колико ће калорија његов стан непотребно да изгуби у току наредних 50 година и о томе му је издала писмени „документ“. На картону је губитак топлоте био изражен милионском цифром.

Овај пророк начињен од гвожђа није ништа друго до електронска машина за рачунање. Многе њене посестриме службе у различите сврхе, а једна од њих одређује у становима, дворанама и канцеларијама температуру по жељи. Без обзира на време напољу, направа је у стању да, реагујући на спољне промене, обезбеди непроменљиву топлоту. Све врсте ових електронских машина претстављају „лотомство“ једне једине примитивне направе која је створена пре 75 година.

Како је рођена електронска машина?

У Минеаполису, 1883 године, један млади техничар, Алфред Буц имао је дужност да води рачуна о парном грејању целе куће. Кад би у собама било сувише топло или хладно, морао је да силази у подрум и регулише ватру. Пошто му је досадило да сваки час трчкара горе-доле, реши се да овоме нађе лека. После дужег ра-

НАШЕ ГРАНИЦЕ

у васиони

Сви ми из свакидашњег живота знамо да ће предмет гурнут преко ивице стола пасти на под. Загрејана пећ која се више не ложи предаваће своју топлоту околној средини док се њена температура не изједначи с температуром околине. Притисак ваздуха у напумпаној гуми изравнаће се са околним кад се отвори вентил или гума пукне.

Посматрајући низ оваквих појава, човек је дошао до закључка да ту очигледно господари неки природни закон. Јер, никад се није догодило да се неки предмет с пода сам подигне на сто, да се пећ сама угреје на рачун топлоте ваздуха у соби или да ваздух сам напумпа гуму.

Ове природне процесе, које називамо неповратним, обједињује такозвани Други принцип термодинамике, који каже да се енергија, ма у ком она види била, увек распоређује тако да буде најмање „напона“ или друге разлике међу њима; све тежи да иде низбрдо, у стварном и преносном смислу речи, све иде ка свом највероватнијем, најприроднијем стању.

Чудо живота

У физичком свету постоји само једна појава која није потпуно подложна овом принципу. Реч је о животу, боље рећи о еволуцији живог бића која је — од првог молекула беланчевине, преко неизмерног ланца највероватнијих догађаја — довела до човека као суперорганизоване јединице. Жив организм чини баш оно што Други принцип карактерише као крајње невероватно: живо биће у својој целини пр-

коси природи и само благодарни непрестаној борби с њом може да опстане. Оно може да се успне на сто, може да буде топлије од околине. Па и сам хемиски облик живота је за природу право чудо. А живот не само што не пропада, већ је у сталном развоју.

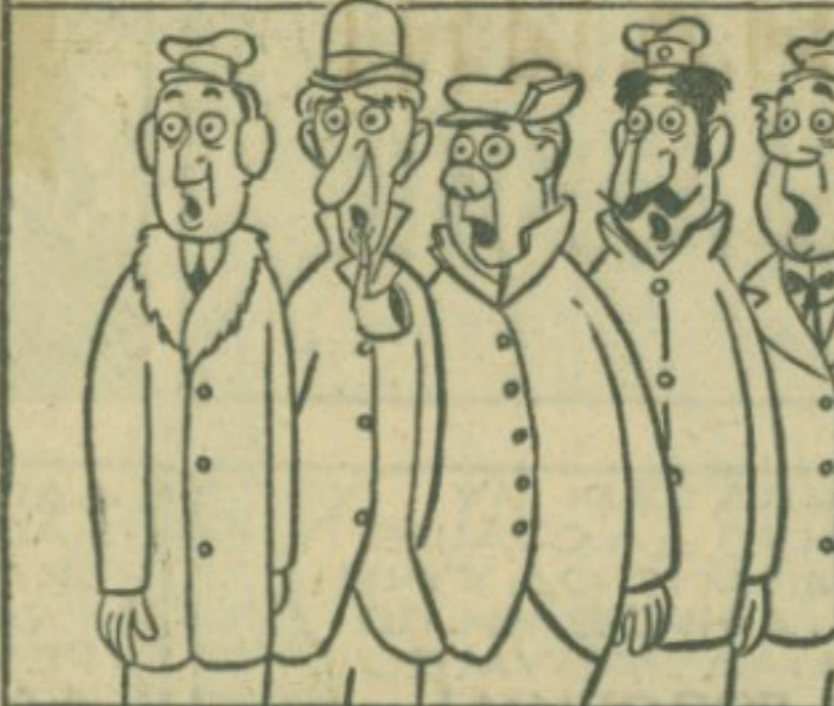
После поковања земље, воде и ваздуха, човеку претстоји последњи, највећи и најопаснији подвиг: освајање космичког простора. Овим се пре скаче једна велика природна препрека, јер, ма колико била невероватна (у смислу II принципа термодинамике) појава живота на земљи, још је мање природна појава живог бића у међузвезданом простору.

Ипак, нема никаквог разлога да сматрамо да је живот на Земљи изузетан случај космичког развоја. За живот какав ми познајемо потребни су: површина планете која садржи воду и земљу, за плућа повољна атмосфера, развојак од око две милијарде година, повољни топлотни услови у периоду развоја (не трајно испод 0°C и не преко 42 степена температуре ваздуха) — и живот ће превалити свој развојни пут.

А он је на крају крунисан хомонидима, свесним бићима. Утописки писци и „детећи тањира“ у последњој деценији, збиља су донекле узбудили духове и поново поставили питање да ли постоје неке дивне космичке расе више интелигенције и већег научног и

WALT DISNEY ОД ИКАРА ДО РАКЕТЕ

ПЕТ ОЧЕВИДАЦА ОВОГ ЕПОХАЛНОГ ЛЕТА БИЛИ СУ СУВИШЕ ЗАБУЂЕНИ, ИЛИ СУВИШЕ УЗБУЂЕНИ, ДА БИ МОГЛИ ДА КЛИЧУ.

ТЕЛЕГРАМ

18 ДЕЦ. 1903. КИТИ ХОК. БИСКУПУ РАЈТУ — ДЕВТОН, ОХАЈО.
ЧЕТИРИ УСПЕШНА ЛЕТА ЧЕТВРТАК УЈУТРУ ОВА ПРОТИВ ЈАКОГ ВЕТРА. УЗЛЕТАЊЕ С РАВНОГ ЗЕМЉИШТА ЈЕДИНО ПОМОЋУ СИЛНЕ МОТОРА. ПРОСЕЧНА БРЗИНА КРОЗ ВАЗДУХ 49 КМ. ОБАВЕСТИТИ ШТАМПУ, КУЉИ ЗА ПРАЗНИК.
ОРВИЛ РАЈТ
УЗБУЂИВА ВЕСТ БРАЋЕ РАЈТ ПОЈАВИЛА СЕ НА НАДЛАННОЈ СТРАНИ...

ЗАПРАВО САМО ЈЕДАН ЊЕН ДЕО. НОВИНАРИМА СЕ УЧИНИЛО ВРЕДНИМ ДА ОБЈАВЕ ДА...

АЛИ, УПРКОС ТОМЕ ШТО СЕ ЈАВНОСТ НИЈЕ ОДУШЕВИЛА, БРАЋА РАЈТ ОСТАЛИ СУ УПОРНИ И ГОДИНУ ДАНА КАСНИЈЕ ИЗВЕЛИ СУ ЈОШ ЈЕДАН РЕВОЛУЦИОНАРНИ ПОДВИГ.

БРАЋА РАЈТ УТРАЛИ СУ ПУТ... УСКОРУ СУ ИМ СЕ У ОСВАЈАЊУ НЕБА ПРИДРУЖИЛИ И ДРУГИ КОНСТРУКТОРИ.

СМЕДИ БРАЗИЛИЈАНСКИ СПОРТИСТА АЛБЕРТО САНТОС-ДИМОН, ИЗВРШИО ЈЕ ПРВИ ЛЕТ АВИОНОМ У ЕВРОПИ.

НА МУЦИ СЕ ПОЗНАЈУ ЈУНАЦИ...

то време он је обиграо све најтеже алпске стазе и по други пут савладао успоне на којима су се прославили Лионел Тере, Гастон Ребифа и Касен. Затим је учествовао у италијанској експедицији на други хималајски врх К-2 познат под именом „планина без милости“. Освојио га је под изванредно тешким условима, мада је био најмлађи члан експедиције, заједно са шерпасом Махлијем.

Последњи јуриш два човека на неосвојиву хималајску тврђаву високу преко осам и по хиљада метара (пет експедиција пре њих морале су капитулирати, оставивши за собом девет мртвих) захтевао је последње атоме снаге њихових исцрпљених организама. На стрмим гребенима, некипут оштрим као сечиво, сваки метар захтевао је жестоку борбу од неколико минута. Изнурени и промрзли, Бонати и Махди морали су провести ноћ закачени за једну литицу која се дизала под углом од 45 степени. Исцрпили су све резерве хране и пића, а нису имали ни шатор ни вреће за спавање. Остали су на брисаном простору хималајског бојног поља.

Да невоља буде већа захватили их је буре. Температура од 27 степени испод нуле спустила се за још десет степени. Знали су добро да не смеју заспати, јер се више никад не би пробудили. Почела је очајничка борба против сна и умора: целе ноћи Бонати је ударао по стени својим пијуком, певао, шамарао свог другара кога је умор савлађивао.

У три маха су чак капитулирали — покрио их је слој снега дебео десет сантиметара. Али, три пута је бивши књиговођа из Монце нашао у себи довољно снаге да се прене из обамрлости и да преброди критични тренутак. Обојици су биле промрзле руке и ноге. Па ипак, они су победили смрт и освојили најтежи врх у Хималајима.

После овог херојског подвига Бонати је изјавио:

— Техника и мајсторство су потребни, али довољни да се савлада сурова планина. Поред изванредних физичких способности сваки алпиниста мора бити увек спреман да превазиђе себе и снагом воље покрене организам на веће напоре од оних које је он у стању да издржи.

Ни напред ни натраг

Највећи индивидуални подвиг извео је Бонати 1955 године у Шамонију, када је сам савладао неосвојиву северозападну литицу Дрија: глатку стеноу која се готово вертикално пење увис 700 метара. Пред овим напором капитулирали су чувени италијански ас Мајоне, Француз Ребифа и у два маха сам Бонати са алпинистима Мауријем, Обонијем и Ајацијем. Многи познати планинари огласили су северозападну страну Дрија као неосвојиву и нико више није желео да се придружи Бонатију у његовим новим покушајима.

Па ипак, упорни Савојац је пошао и трећи пут, и то сам. После четири дана агоније коју је преживљавао, кренули

су му у помоћ спасиоци Лисјен Берардини, Дало Цереза и Жерар Гери. Довикивали су му из подножја стене да би му ушли храброст. Веровали су да је крај близу и да само продуже његову агонију.

За то време Бонати је фанатичном упорношћу спроводио свој план. Он је добро знао да се Дри може савладати. И попут пужа лео се два метра, а затим се спуштао један, да би се затим попео три метра и спустио се исто толико. Пошто у стени нема ничег о шта би се опрло, то се она може савладати само сложеном игром пењања и спуштања и себе и материјала — помоћу забадања клинова и извлачења ужетом. После трећег дана успињања. Бонати више није имао хране. Млеко, бисквити и чоколада били су утрошени а флашицу с румом је разбио. Петог дана у глаткој, вертикалној стени више није могао наћи ниједну пукотину за клин. Вратити се? Чак и када би хтео, то је било немогуће. Био је у клопци. Пола сата пажљиво је испитивао стеноу свуда око себе. Најзад, на удаљености од око осам метара открио је једно испупчење.

— Није било избора. — причао је касније Бонати. — Пошто сам се окачио над понором о клин који сам једва забио у камен, претворио сам се у каубоја.

Бонати је направио омчу и хитио је у правцу испупчења. Једанпут, два пута, шест пута. Седми покушај је успео. Уже се закачило. Изнад понора од 400 метара Валтер Бо-

нати се завилао као Тарзан. Да ли се омча добро закачила? Да се уже не смакне? Све је било у реду.

Сутрадан ујутро захватили га је олуја са пљуском. Налазио се 150 метара испод врха. Већ 36 сати хранио се само витаминима.

— У том тренутку, — прича Бонати, — схватио сам да могу да успем. Сузе су ми навреле на очи. Био сам већ пет дана и пет ноћи сам. Страх, нада, успомене на родитеље и пријатеље, слика вољене девојке, играле су колу у мом срцу. Да бих се пренуо из тог сновиђења, почињао бих да певам из све снаге.

Шестог дана...

— Никад нисам био срећнији, — изјавио је Жерар Гери вођа спасилачке експедиције — него шестог дана ујутро, кад се наша група, и сама у врло тешком положају, налазила око средине стене. Врати смо се лакшим, класичним путем. Изненада, из облака обасјаних

сунцем, високо изнад нас, чуо сам веселу песму. Био је жив! Сутрадан, 22 августа у 16 часова и 37 минута Валтер Бонати је добио опкладу. Кад се са својим друговима вратио у Шамони, дочекао их је шпалир грађана. Цело место било је на окупу. Отада се северозападна страна Дрија зове „Бонатијева игла“.

Још један подвиг извео је Бонати с капетаном Лоренцом Лонгом. Полазна тачка њихове зимске туре коју су предузели 1956 године био је највиши врх у Југославији Аљажев Стоп. Пешице и на смучкама превалили су 1.745 километара и попустили се на 74 врха виша од 2.000 метара. Просечно су пешачили осам сати дневно и пели се сваког дана по 1.200 метара. Најдужа етапа трајала је 17 сати пешачења без одмора. Укупно су доживели 39 сунчаних дана, 11 олујних и 13 дана када су услед побеснеле природне стихије морали биваковати под ведрим небом или се склонити у алпско свратиште.

Примамљив ојлас

„Желите ли да будете вишег раста? Обратите нам се и ми ћемо вам помоћи да на амерички начин брзо израстете!“ Ојлас овакве садржине појавио се у једном листу у Лисабону. Већ идућег дана на одређену адресу стигло је неколико хиљада писама, јер су Португалци углавном малог раста. Поред приложених поштанских марка за одговор, у писмима се налазила и сума новца која је у ојласу затражена. После неколико дана, сви они који су жељно очекивали савет добили су преко поште један пар дрвених потпетица које се стављају у ципеле. Наравно, полиција се умешала и „мудри“ саветодавац нашао се у затвору.

ТОМАХАВК И ЛОРД ШИЛИНГ ИЗДАЈНИК

Кад је двадесетседмогодишњи Валтер Бонати фебруара ове године стигао у Курмајер, центар италијанског алпинизма, дочекали су га неми погледи шедестворите најистакнутијих водича на Алпенинском Полуострву. У очима седих ветерана овењаних славом и младих, жустрих мајстора спремних да се ухвате у коштак са сваком препреком, могло се прочитати само дивљење.

Дивили су му се они који су га макар једном видели, они који су заједно с њим савлађивали неки тежак успон на Алпима, који су били сведоци његових лаких скокова попут коворога или каквог балет-мајстора којима је прелазио глатке плоче, узане полице и вертикале без испупчења и пукотина.

Међу свим спортистима, алпски водичи се можда највише истичу својим достојанством и неком симпатичном гордошћу горштака коју су примили из сусрета са орловима и вечитог лутања кроз облаке и маглу. Ти људи чији позив захтева стално излагање живота опасности извршили су ове године у Алпима близу три и по хиљаде акција спасавања. А 250 алпиниста остали су у вечитом снегу, привезани сопственим ужетом или приковани клиновима које су сами пободли у какву стеноу, или на дну каква провалије после пада са више стотина метара.

Због Валтера Бонатија италијански алпски водичи и највећи мајстори службе спасавања учинили су један изузетак. Прекршили су сто година стар статут организације водича и примили младог алпинисту у своје редове мада ниједан дан није провео међу њима. (Правила предвиђају да се чланом организације може постати тек после три године успешног стажа).

Освајач „планине без милости“

За Валтера Бонатија говорила су његова дела. Његов испит за планинског мајстора трајао је четири године. За

Учимо шах

X

Прошли пут, кад је било речи о угушеном мату, рекли смо да је на реду упознавање с вредношћу фигура. Почетници који то не знају често се питају да ли је, на пример, вреднији топ или ловац, да ли им се исплати дати два или три пешака за скакача.

Да је дама најмоћнија, па према томе и највреднија фигура на шаховској плочи, то сте већ раније чули. Познато вам је такође да вредност једне фигуре зависи и од њеног положаја на плочи, од поља које она заузима. Дама може, кад је у најбољем положају, да туче двадесет и седам поља, скакач осам, а ловац тринаест. Једино топ, без обзира како је постављен, напада увек четрнаест поља. То је вредност фигура према њиховом положају, а каква је њихова међусобна вредност?

Пешак напада два поља или само једно (ако је на ивици табле), а скакач два или осам поља. Према томе, скакач је свакако вреднији од пешака. Обично се сматра да скакач вреди колико три пешака. Толико исто вреди и ловац.

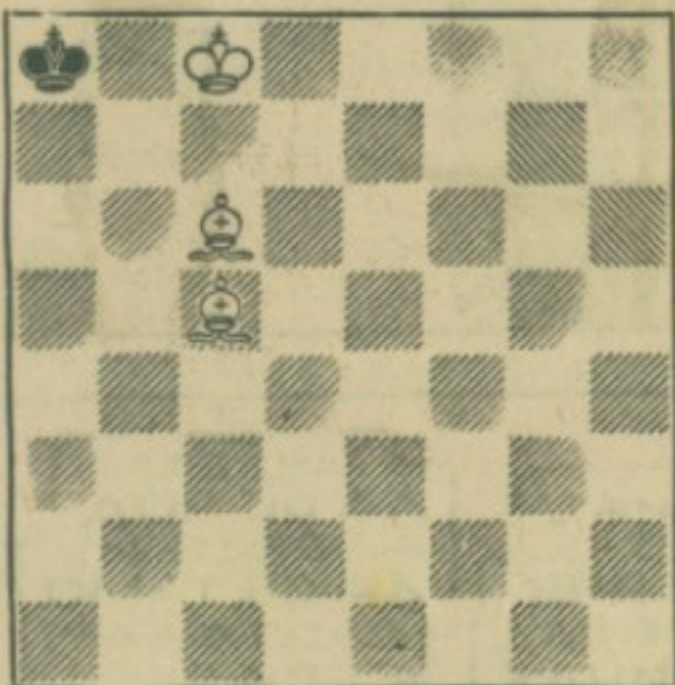
Топ има вредност пет пешака, а дама десет. Из тога видите да дама вреди колико два топа. Даље поређење казује да топ вреди колико ловац и два пешака или скакач и два пешака.

Ако чујете да је неки играч „освојио квалитет“, то значи да је добио топа за скакача или ловца. И обратно „изгубити квалитет“ значи дати топа за ловца или скакача.

Што се тиче самих пешака, њихова вредност зависи од њиховог положаја на плочи, као што је случај и са осталим фигурама, али и од стадијума у коме се налази партија. Пешаци више вреде при крају него у почетку партије. Нарочито велику вредност имају слободни пешаци, а тако се називају они пешаци испред којих је отворен пут до последњег реда, где се они претварају у фигуре веће вредности, обично у краљице.

Вратимо се, за тренутак, на последњу лекцију, на онај угушени мат. Црни је много јачи, јер има топа и два пешака, а бели само скакача, па ипак црни је изгубљен. У овом случају, црне фигуре не само да не могу да спасу свог краља, него су тако несрећно стаде да му онемогућују да се склопи на неко поље које не стоји на удару противничког скакача. То вам јасно показује шта значи положај фигура на шаховској плочи.

Рекли смо да ловац и скакач имају подједнаку вредност, али два ловца су ипак јача од два скакача. Помоћу два ловца, односно ловачког пара, матирање се може извести без великих тешкоћа, а помоћу два скакача то није могуће, сем у случају када слабији играч не уме да избегавати опасна поља.

Ова слика показује вам мат изведен помоћу два ловца.

КАКО ПОЈЕДИНИ НАРОДИ ЛЕЧЕ КИЈАВИЦУ

Хумориста Ралф Урбан тврди да поједини народи овако лече кијавицу:

Американец узима пеницилин, велику количину Ц-витамина и седне у авион који га однесе на 5.000 метара висине — и после четири часа излечио је кијавицу.

Енглец мирно чека да кијавица прође.

Немац купује два трицета марамица од хартије и боцу рума — и настави да ради.

Финац се презноји у сауни и на повратку кићи опет се — прехлади.

Француз нема потребе да лечи кијавицу, јер му она не смета, пошто увек говори — кроз нос.

ПРАКТИЧАН КАМИОН

Служба за разношење поштомки Њујоршког железничког друштва добила је једну нову врсту камиона, чија је главна особина — практичност. Наиме, каросерија овог возила може се врло лако спуштати и дијати помоћу хидрауличне дизалице. Кад камион са стварама дође на одређено место, каросерија се, заједно с теретом, спушта до плочника, што знатно олакшава истовар. То исто важи и за уношење тешких и кабастих предмета у возило. После утовара или истовара, каросерија се лагано подиже и камион креће.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ЗАБОРАВЉЕНА ЛЕКОВИТА БИЉКА

Познато је да је Средња Азија богата разноврсном флором. До данас се зна да тамо расте, у шумама и пустињама око 7.000 врста биљака. Позната је и једна врло лековита биљка која се зове логохилус. То је пољски цвет бледоружичасте боје који има мирис руже. Још 1811 године ове цветове је сакупио ботаничар Јоман у Самаркандском крају, али се донинје на ово заборавило. Тек пре неколико година, стручњаци са Медицинског института у Самарканду почели су поново да проучавају ову биљку. Анализом њеног сока утврђено је да она садржи разне материје, као што су аскорбинска киселина, калцијумове соли и неке органске киселине. Даља испитивања, вршена на животињама, потврдила су да се логохилус може корисно употребити не само код хемофилије, већ и за лечење неких других болести. Данас ова биљка има широку примену у медицини.

ЛИСИЦА НА ПОЛУ ИЗГЛЕДА КАО МЕДВЕД

У поларним пределима пејзаж на суну не изгледа само, како се обично мисли, као преливање од беле до црне боје. Снег и лед имају плавичаст отсјај, док сенке изгледају зелене, а понекад су и сјајне као смарагд. Пукотине санте добијају боју морског плаветнила. Кад је тамно и мутно време и хоризонт се не распознаје, појављују се чудни психолошки ефекти. Крећући се без компаса човек описује круг иако има утисак да иде право, а мада је земљиште равно изгледа му као да се пење узбрдо. Кад се неки мали предмет — кутија од конзерве или тамно парче хартије — остави на леду, са извесног отсто-

јања изгледа као да је пас или човек који се налази неколико миља далеко. Тако су ловци много пута од диснице мислили да је медвед.

ФИЛМСКА КАМЕРА С ФОТОЕЛЕКТРИЧНОМ БЕЛИЈОМ

Често се догађа да сниматељи буду приморани да пропусте поједине важне сцене зато што су морали да мере јачину светлости и подешавају сочиво на свом апарату. Нова 8-милиметарска филмска камера има уграђену фотоелектричну хелију која аутоматски подешава дијафрагму сочива према томе како се мења јачина светлости. Ова фотоелектрична хелија може променити отвор дијафрагме од 1,9 до 16 за мање од једног секунда.

МЕЂУНАРОДНА РАЗМЕНА ЛЕКАРА И СТУДЕНАТА МЕДИЦИНЕ

Институт за међународно образовање и Америчко лекароко друштво саопштили су да је у току 1957 године преко 6.700 лекара из разних земаља прошло кроз вишу лекарску праксу у 797 болница широм Америке. Готово све земље Далеког Истока послале су своје претставнике, док је једна петина дошла из Латинске Америке и Европе, а једна осмина са Блиског Истока. Од 908 жена, више од 60% дошле су из земаља Оријента. Страни лекари који су били смештени у 44 државе, студирали су 31 грану специјалности, од којих су општа хирургија и општа медицина привукле највећи број. Током 1955 и 1956 године близу 10.000 америчких студената медицине студирали су у Швајцарској, Италији, Холандији и Белгији.

ИПАК ИМА НАДЕ...

У целом свету улаже се огроман новац у научна испитивања како да се дође до што више и што јефтиније електричне енергије. То тражење је у Енглеској довело до проучавања могућности да се ветар искористи у индустријске сврхе. Вршени су покушаји помоћу ветрењача и утврђено се да оне не дају много енергије. Уштеда би била само пет милиона тона угља годишње. Једино у шта се уздају Енглези, као и сви други народи који ће релативно брзо остати без резерви угља, јесте — нуклеарна енергија.

„ИЗЕТА“ СА ЧЕТИРИ СЕДИШТА

У Минхену је приказан нов тип возила „Изета“. Овај такозвани „породични“ тип претставља повећану верзију италијанског двоседа. Као он, и ово возило са четири седишта има улаз с предње стране, али и једна врата позади на десној страни за улазак на задња седишта. Модел с двоја врата има мотор од 19,5 коњских снага. Он се налази у задњем делу кола и, према тврђењу конструктора, омогућује брзину од 90 километара на час.

ЖАД

У Бурми, земљи најбогатијој на свету лаузитом, каменом плаве боје који се употребљава као драгуљ, има и других скупоцених руда: злата, сребра, граната (драгог камења загаситоцрвене боје), а налази се и један зелени камен, звани жад, који се тамо продаје на црној берзи. Бурма је богата жадом свих нијанси, од маслиностазелене до сивоплаве боје. Бурманци га извозе нарочито у Кину и Тибет, где се он много цени као накит. Жад се употребљава у овим земљама и у праху — као „лек“ против чирева.

... у Вашингтону је пре двадесет година био издат по својој природи јединствен лексикон на свету: речник свих увреда и псовки које се могу изговорити на енглеском језику. Тих псовки и увреда, сврстаних по азбучном реду, има у лексикону равно 1.600.

... језик мора да се развија или да нестане. Речник којим је располагао Шекспир

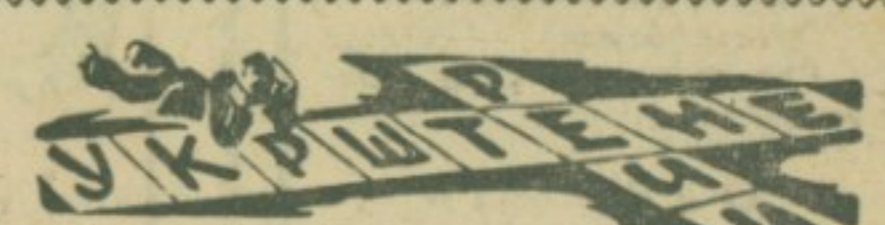
... име острва Брача дошло је од доњоиталијске речи „брентос“, што значи „јелен“.

... према тврђењу неких научника, Французи говоре најбрже на свету. Кад се брзо говори француски, изговори се 350 слогова у минути. На другом месту налази се јапански са 310 слогова. Немци изговарају 250, а Енглези 220 слогова за минут.

... читанка је у Србији првобитно називана „за чтеније

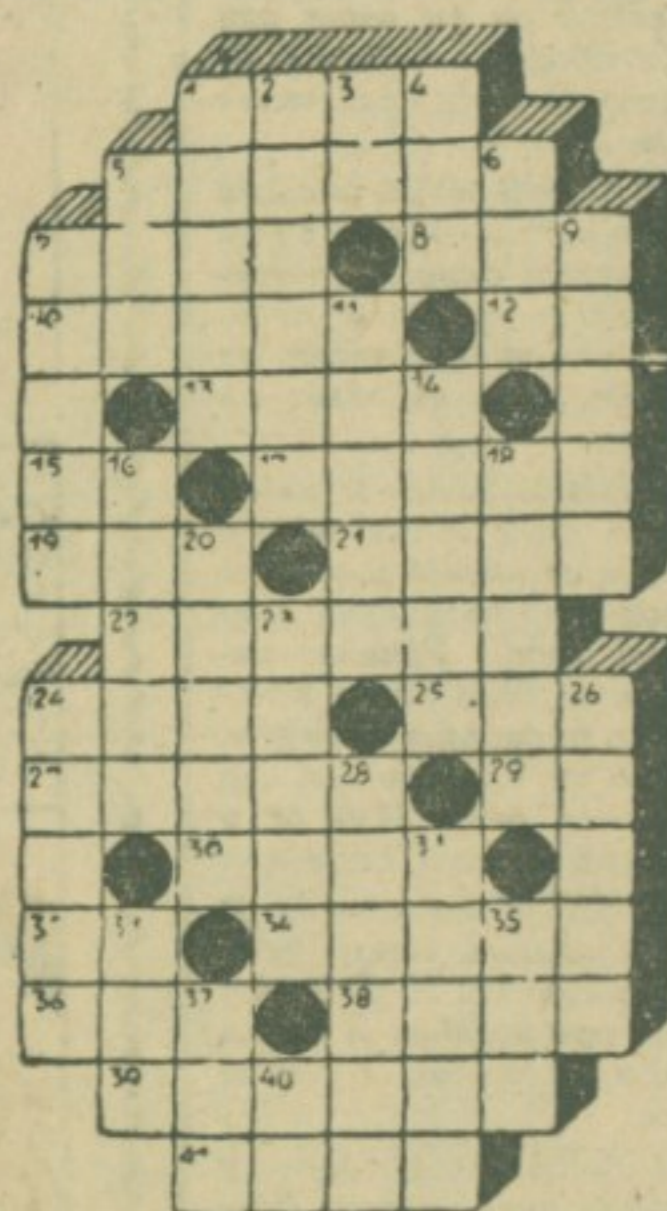

определена књига“, затим „читаћа књига“, „читалица“ и „читаоница“.

Водоравно: 1) марка аутомобила; 5) грчки филозоф; 7) најближи сродник; 8) водена животиња; 10) град у Пољској; 12) један зачин; 13) држава у Индокини; 15) два сугласника; 17) личност из „Саге о Форсайтима“; 19) музички термин; 21) летопис; 22) планина у Грчкој; 24) ливан, отоман; 25) митолошко вилинска краљица (код Шекспира); 27) страна женског име; 29) египатско божанство; 30) наша река; 32) хемијски знак за алуминијум; 34) један од великих изума нашег века; 36) автор романа „Чаробни брег“; 38) цистерна; 39) оксид алуминијума; 41) мушко име.

Усправно: 1) место у Чехословачкој; 2) врта неотровних змија (множ.); 3) самогласник и сугласник; 4) стари нормандски инструмент; 5) Ужичанин; 6) стара српска престоница; 7) језеро на Милој Капели; 9) један дуљбар; 11) врта гуштера; 14) река у Азији; 18) јапанско острво; 18) претседник Уједињене Арапске Републике; 20) плави драги камен; 23) земљорадник; 24) изложба robe; 26) један стил; 28) староруднички лекар и медицински писац („Седам центурија“); 31) град у Турској; 33) раствор смоле у масним или етеричним уљима; 35) река у Индији; 37) неупотребљаван; 40) нота.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Скот; 6) Платон; 7) урар; 8) пол; 10) кинин; 12) ја; 13) обад; 15) ан; 17) Уеора; 19) сое; 21) Ебер; 22) Вајрон; 24) јеле; 25) јад; 27) ултра; 29) ре; 30) окна; 32) од; 34) октет; 36) нож; 38) алка; 39) Мадрас; 40) Крас.

Усправно: 1) слано; 2) карибу; 3) от; 4) топ; 5) при; 6) пој; 7) украс; 9) лабар; 11) Насер; 14) Лобел; 18) Нобел; 18) Ренар; 20) салто; 23) Јерко; 24) Лукон; 26) летга; 28) Анкара; 31) Атлае; 33) дом; 35) екс; 37) Жак; 40) др.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Пирамида

У овој пирамиди, као што видите, свака реч има једно

слово више од оне која се налази изнад ње. Али, не само то. Свака је начињена на тај начин што је испремештаним словима горње речи додато једно слово. А њихова значења су:

- 1) предлог; 2) важан зачин; 3) врста јелена; 4) држава у Индокини; 5) лепљива маса коју лучи дрво; 6) драма Окскара Вајлда и истоимена опера Рихарда Штрауса.

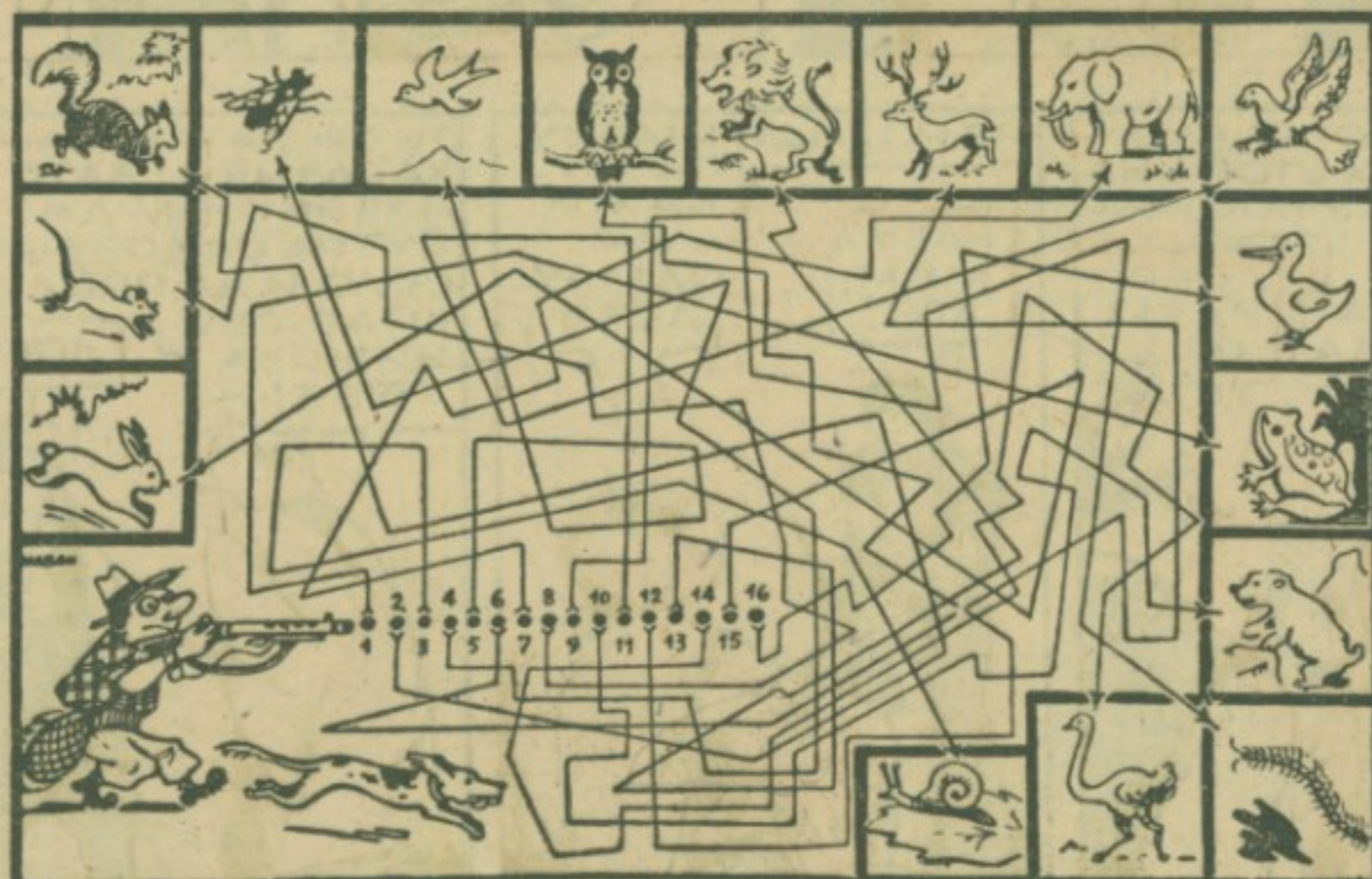
(Решење: 1) о; 2) ва; 3) јел; 4) др; 5) смо; 6) дра.)

Близнакиње

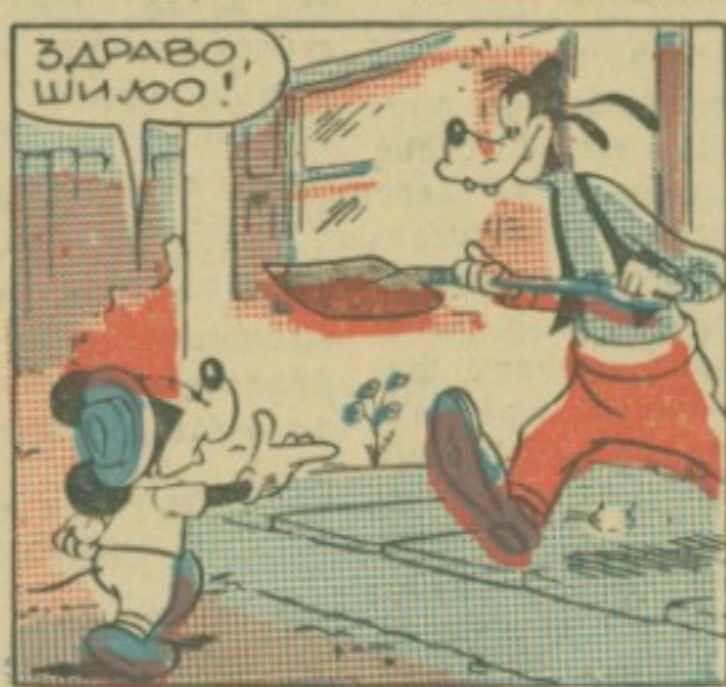
Од ових седам риба само су две потпуно једнаке. Пронађите које су!

Лов у соби

Захваљујући овом нашем истрежу, можете испробати своју ловачку „срећу“ седећи у соби, крај топле пећи. Ево како. Узмите оловку или какву чинију, па, зажмуриривши, спустите је, врхом окренутих на доле, на ову мрежу изукршених линија. Вероватно да ће врх пасти на неку од линија (ако не, „нађајте“ поново). Пођите по тој

линији и зачас ћете утардити шта сте уловили: лава, слона, или можда лужа и стоголу. Наравно, бољи је онај ловац који улови већу и опаснију животињу.

АХ, ТИ ПОШТАРИ!

Мики: Јеси ли читао у новинама, Шило, да је ових дана пронађено писмо које је Наполеон писао Мегериху?

Шило: Нисам, али се нимало не чудим. Одавно ја кажем да су ови наши поштари исувише комотни!

ЗЕКИН САН

ИМА ЈОШ НАДЕ

— Да нисте можда нашли сто динара које су ми испале из џепа? — пита Паја своје сестриће Гају и Влају.

— Нисмо, ујка-Паја. Нашоа их је Паја.

— Паја? А шта онда ви сад тражите?

— Пај!

ПИТАЊА ОД ОДГОВОРА

Где се налази и колика је Обедска Бара?
Шта је палимидарка?
Шта је ранина бела, а шта је ранина петришка?
Шта је ремик?
Где се налази река Пољскава?

ОДГОВОР

ОБЕДСКА БАРА или Обед је бара која се налази на левој страни Саве у Срему. То је старо, налик на потковицу, запуштено савско корито које почиње код села Купинова, одатле савица и полукривица ка северу, код села Обрежа заокреће ка југу, па се, не додирујући Саву, губи између шумских ревира Чевина и Купинске Грде. Само кад је висок водостај, Обедска Бара је у вези са Савом.

Обедска Бара захвата површину од преко хиљаду јутара. Средина баре густо је обрасла трском, која заједно с врбама чини готово непроходну гуштину. Рубови Обедске Баре су више или мање слободни од трске. Воду густо покрива бели лопоч и жути локвањ.

ПАЛАМИДАРКА је врста дрвених рукавица које су се у пиротском округу употребљавале при жетви и прављењу пшеничних снопова, да се не би рука нбадала на палимиди.

РАНИНА БЕЛА је назив за ране, беле врсте винове лозе које се налазе у многим винородним пределима, али у малој мери. Ранина петришка је бела врста винове лозе с мирисним гроњем. Нетачно се зове ранина, јер се дозрева рано. Има је у виноградима око Петрише.

РЕМИК је појас који је називан парам. Носио се у околини Косова. У Скопској Црној Гори искићен је црним везом и дугмицама белим и плавим.

ПОЉСКАВА је река у Словенији, лева притока Дравице. Њени извори налазе се на Похољу. Пољскава је дуга 45,3 километара, а површина њеног слива износи 225 квадратних километара.

ХАЈДУК СТАНКО

ПО РОМАНУ Ј. ВЕСЕЛИНОВИЋА

